

დავით შეტგელაშვილი

სიმინდის მარცვლებით

შემოსახლვერული

ქვეყანა

გამომცემლობა

Carpe diem

უკ (UDC) 821.353.1-82
შ-51

რედაქტორი
გიორგი ბერძენიშვილი

გარეკანის მხატვარი
ირაკლი დათუკიშვილი

ილუსტრაცია „ლამაზი ქალი“
ნინო ზაალიშვილი

© დავით შერგელაშვილი, 2024

ISBN 978-9941-9902-0-5

სიმინდის მარცვლებით შემოსაზღვრული ქვეყანა

*რომ ჩვენმა შემდეგმა მაინც აღარა სთქვას:
რა გითხრათ? რით გაგახაროთ?*

ილია

ბ ე ქ ა

იდიოტ გიოს ქუსლზე ნალდარტყმული ფეხსაცმელები აცვია. ლამის მდუმარება ისე აუტანლად აწევს ქუჩებს, თითქოს, რაც კი ქვეყნად სიჩუმეები არსებობს, ყველა ერთად შეუკრებიან, აუკინძავთ და აქ, ამ დაწყვეტილ ქალაქში გადმოუსროლიან. მხოლოდ გიოს ნალების წკარუნი ისმის.

– გამომიხვედი კაბოი!

არ მპასუხობს.

დროგამოშვებით ფარებაბრდღვიალებული მანქანა ჩაიქროლებს ცარიელ გზატკეცილზე, ჩვენ კი სადარბაზოში ვართ უკვე შეყუჟულნი.

როგორც იქნა, მივალწიეთ. წითელი ციცი-ნათელა გამაფრთხილებლად ციმციმებს მაღაზიის ვიტრინიდან. ფეხაკრეფით შემოვუარეთ, ხელის კანკალით – ყინავს ღამით ეს ოხერი – ამოვიღეთ რკინის სოლები და მუშაობას შევუდექით. კედლები აგურითაა ნაშენები და იოლად იშლება. ეს მაღაზია ორი კვირის წინ გახსნა მისმა მფლობელმა: დაბალმა, მსუქანმა

და სქელულვამა კაცმა. სარეკლამო აბრაც თავისი გამომეტყველების შესაფერისი გაუკეთა: ი ა ფ ი მ ა ლ ა ზ ი ა !

ხვრელი ნელ-ნელა დიდდება კედელზე. გულს ბაგაბუგი გაუდის. კიდევ კარგი, იმათ არ ესმით. უკვე თავისუფლად შეიძლება შესვლა. მე გარეთ მტოვებენ ყარაულად. დრო თითქოს გამლხვალი ყინულის ლოლუაა. გიომ და ლეომ შიგნით რალაცას ნამოკრეს ფეხი და ნააქციეს. ზურგი დაბმული ძალღივით გაცოფდა, მაგრამ მაინც სარგადაყლაპულივით ვდგავარ. ცოტა ხნის შემდეგ ცივ ოფლს ვინმენდ შუბლიდან. ერთი, ორი, სამი... ოცდახუთი, ოცდაექვსი, ოცდაშვიდი... ას ოთხი, ას ხუთი, როგორც იქნა. გიოს თავი ნანატრი ბიჭივით მოძვრება ხვრელიდან.

– გაიხადე და ფეხებით ნამოდი – უდარდელი სიცილით ვეუბნები.

არც ახლა მპასუხობს, ბანდის უფროსად თუ წარმოუდგენია თავი. არის კიდევ. მასთან შედარებით მე და ლეო ცხვირმოუხოცავი ღლაპები ვართ. დღეს პირველად წაგვიყვანა გიომ საქმეზე, ანუ, როგორც თავად ამბობს „მოგვნათლა“. თვითონ, ბებერი მეძავივით, აღარც კი ახსოვს, როდის დაკარგა პირველად ნამუსი. „როგორც კი დავბადებულვარ, ბებიაქალისთვის, – კბილები ღარიბ-ღატაკი გლეხის ღობეს მიუგავს, – ოქროს ბეჭედი მომიპარავს“. მაღალი, აწონილი, შავი და გრძელხელეაა. უზომოდ ნიჭიერი, მაგრამ

ვერაგი. „სულსა ბოროტსა შინა არ შევიდეს სიბრძნე“ – ეს ბიბლიაში წერია, მამაჩემისგან ვიცი. გემოვნებაც დახვეწილი აქვს. მუდამ მოხდენილად აცვია. ლეო კი დაბალია, ჯმუხი. ვინრო შუბლით, ფოსოში ღრმად ჩამჯდარი თვალებით და მოკაუჭებული ცხვირით მტაცებელ ფრინველს წააგავს, მაგრამ ცვილივით დამყოლი და უპრეტენზიო ხასიათი აქვს. კედლის ხვრელიდან ჯერ გატენილ ჩანთებს გვანჯდის, მერე კი თავად მოძვრება მაჩვივით. თავიდან ბოლომდე მტვერში არიან ამოგანგლულნი. იფურთხებიან. ჩანთებს სათითაოდ ვიკიდებთ ზურგზე და გიოს სახლისკენ მივძუნძულვით.

მშვიდობიანად ჩაიარა „ნათლობამ“, მაგრამ მაინც ისეთი განზილებული გრძნობით მივდივარ შინ, როგორც მეძავ ქალთან პირველად ნამყოფი პატარა ბიჭი. სახლში შესვლამდე ერთი ღერი სიგარეტი ისე მოვწიე, როგორც უდაბნოში დაკარგული კაცი დალევდა ერთ პემზე წყალს. დედას ეძინა და არაფერი გაუგია.

მარის აპრეხილი ცხვირი, დანამული თვალები, ხვეული თმა და გაბუტული ბავშვის ტუჩები აქვს. მსოფლიოში ყველაზე ლამაზია. დიდი ქალივით მარიგებს: ნუ ეწევი; ნუ დადიხარ იმათთან; კარგად ისწავლე. ჩურჩუტი. ჩემ წერილებს ისე კითხულობს ყოველდღე, როგორც ლოცვანს მღვდელი. გიომ რომ

გაგვიგოს, ორივეს მოგვეკლავს. მარის უზომოდ ეშინია მისი. გიოს დანახვაზე შეუმჩნევლად კანკალებს და, ისეთი თვალებით გადმომხედავს ხოლმე, გული მენურება.

დღეს ყველაზე გვიან მივედი სკოლაში. გიო თანაკლასელებთან ერთად დგას და რაღაცაზე გულიანად აცინებს. ლეო ისეთი სახით დადის აქეთ-იქით, თითქოს საიდუმლო აგენტი იყოს. მარი ჩემი დანახვისთანავე თავს ანებებს წიგნის კითხვას; მესალმება და მეკითხება, ვიცი თუ არა გაკვეთილი. მე ვატყუებ, რომ ვიცი, რადგან თავდავინწყებით მიყვარს, როცა მარის რაღაც უხარია. ამ დროს პანანინა ღრმულები უჩნდება ხოლმე ლოყაზე და ძლივს ძლივობით ვიკავებ თავს, რომ არ გადავეხვიო.

ჩვენი მასწავლებელი გაუთხოვარი და, ალბათ, ამიტომაც, მკაცრი ქალია. მისი შემოსვლისთანავე ყველა ვჩუმდებით და ჩვენ-ჩვენ ადგილებზე ვსხდებით. მთელი გაკვეთილის განმავლობაში ანთებული თვალებით გვიხსნის „დიდოსტატის მარჯვენას“. შედეგრი, გენიალური ქმნილება, საუკუნის დოკუმენტი და სხვა ასეთი სიტყვები ოთახში შემოფრენილი დიდი ბუზივით დაბზუიან. როდესაც ახსნას მორჩა, მოსწავლეებს გვთხოვა, საკუთარი აზრი გამოგვეთქვა. არავინ კრინტს არ ძრავს. მასწავლებელი ნელი თავის კანტურით გველოდება. ღიმილი მინებებულოვით უფრი-ალებს სახეზე. უეცრად ნერვები მომეშალა. ფეხზე წამოვხტი და ვთხოვე, ჩემთვის დაერ-

თო ნება აზრის გამოთქმისა. მარი აღფრთოვანებული თვალებით მიყურებს. მასწავლებელი კვლავ თავის კანტურით მანიშნებს, დაიწყეო.

– სისულელეა!

– რაა?

– „დიდოსტატის მარჯვენა“ სიყალბეა!

კლასში ისეთი სიჩუმე ჩამოვარდა, თითქოს ხმამალლა შემეგინებინოს. მასწავლებელმა სათვალე მოიხსნა, მომიახლოვდა, ისევ გაიკეთა, გამარტყა და ჩქარი ნაბიჯით ოთახიდან გავიდა.

მ ა მ ა

– უკაცრავად! თქვენ რომელი ზღაპრიდან ხართ?

უნებურად თავზე წითელ ქუდს ისწორებს და დაბნეული ილიმება. ისეთი ამჩატებული არასოდეს ვყოფილვარ. მართლა მგლური სიტამამე გამოვიჩინე. ექვსი თვე შორიდან ვიცნობდი. ნატო ნამდვილი წითელქუდა იყო, ოღონდ თავის გულუბრყვილობას მუდამ კრიალა და ჭკვიანი თვალებით მალავდა. მაღალი ქოშების, მოკლე კაბის და წითელი ბერეტის გარეშე ის ისევე წარმოუდგენელი იყო ჩემთვის, როგორც სქელ ქურქში ჩათბუნებული ვენერა.

გაცნობა ისევე იოლად მოხდა, როგორც

ეს უამრავჯერ მომხდარა ჩემ ოცნებებში. მას შემდეგ დღეები ისე სწრაფად და მსუბ-უქად ცვლიდნენ ერთმანეთს, როგორც კარგ სიზმარში – ჯერ ველოსიპედით რომ მის-რიალებ და მერე გაურკვეველი მარკის, მა-გრამ მაინც ყველაზე პრესტიჟული მანქანი-დან გადმოხვალ მოულოდნელად. ერთხელაც, სეირნობისას, გულაძგერებულმა ვუთხარი, რომ მიყვარდა და თან ყურები ქურდობაზე წასწრებული ბავშვივით ამინითლდა. ნატომ სერიოზული ქალის სახე მიიღო და მითხრა, რომ ჯერ კარგად დაფიქრდებოდა და მერე მეტყოდა პასუხს. მთელი საღამოს განმავ-ლობაში მოღუშული დავდიოდი. სახლამდე ისე მივაცილე, ხმა არ ამომიღია. ნატო დამემშვი-დობა. შეტრიალდა. კარზე დასაკაკუნებლად წაიღო ხელი, მაგრამ სწრაფადვე შემოტრიალ-და, გაღიმებულმა თვალები დახუჭა და ტურე-ბი საკოცნელად გამომიშვირა...

ზის და მოთმინებით იყოფს ჩემთან ერ-თად სიბნელეს. შუქი არის, მაგრამ ბექას რომ არ გაელვიძოს, სანთელი გვინთია. ძლივს დავაძინეთ. საძინებლის სარკე ერთ დიდ და ორ პატარა მოძრავ ნაწილებად არის დაყო-ფილი. სანთელი სარკის წინ დგას და ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება, თითქოს მის უკან უთვალავი ოთახით გადაჭედილი ლაბირინთი იყოს, რომლის თითოეულ ოთახშიც თითო სანთელი ანთია. ნატო თვალდახუჭული ზის

სავარძელში, მაგრამ, ეტყობა, რომ არ ძინავს. მაღალი ქოშები, მოკლე კაბები და წითელი ბერეტი არც კი ახსოვს, სად შეინახა. უკვე აღარ ვიცი, რას შევადარო. ალბათ, კაცობრიობის ისტორიაში ერთადერთ ლაბირინთს, საიდანაც გამოსვლა არაფრის გულისთვის არ გინდა. მინდა, ეს ვუთხრა, მაგრამ ის ფიქრში წასული ვილაცას უღიმის. იქნებ, თავის თავს. იმ მიამიტ, მაღემრწმენ გოგონას, მტკიცედ რომ სჯეროდა, – ბედისგან რჩეულ ადამიანს მივყვები ცოლად, რომლის მწერლური ტალანტი ყველას განაცვიფრებსო და თავადაც აბიტურიენტის სიბეჯითით რომ ჩაუჯდა წიგნებს, აქაოდა, ვინმესთან არ შევარცხვინოო. ერთი ლოთი, ფიცხი ხასიათის და ლიტერატურათმცოდნეობის ფაკულტეტიდან გარიცხული სტუდენტი კი შევრჩი ხელთ. ბექამ ძილში წამოიტირა. ნატო განგამის ხმაზე დაფეთებული ჯარისკაცივით წამოვარდა. არაფერია. არაფერი. მინდა, რალაც ისეთი ვუთხრა, რაც ჯადოსნურ სიტყვასავით ყველაფერს ერთბაშად მოაგვარებს, მაგრამ ასე მხოლოდ სულელურ ზღაპრებში ხდება. ნატო ნიობესავით ამაყია და მიუკარებელი. ერთხელაც დავთვრები უზომოდ და დამსმენივით ჩავუკაკლავ ექიმის დიაგნოზს: სიმსივნე. დიახ... მეუბნება ექიმი და ისე იღიმება, თითქოს თავად იყოს დამნაშავე. ვეტყვი. ვეტყოდი, მაგრამ იმის მეშინია, დროზე ადრე რომ არ გაიბზაროს, არ გატყდეს მისი სვეტივით სული...

შამათი! – ღიმილით ვეუბნები მე. ბექა ნელ-ნელა საბერველაზე შეერთებულ ბურთს ემგვანება. მარჯვენა თვალი ჩალურჯებული აქვს. ბუზღუნით დგება და მიდის. არ უნდა მომეგო. თვალზე მითხრა, რომ კლასელებთან თამაშობდა და შემთხვევით მოუხვდათ. მე კი დარწმუნებული ვარ, იჩხუბა. კალეიდოსკოპივით სული აქვს. თორმეტი წლისაა და კაცი ვერაფერს გაუგებ. მინდოდა, მისი ასაკისათვის შესაფერი ლიტერატურის გარდა ჯერ არაფერი წაეკითხა, მაგრამ მეღვიღზე ეკეტება უკვე ჭკუა. დღეს მაინც არ უნდა მომეგო. ალბათ, არა მარტო ხელმოცარული მწერალი, არამედ ყველაზე ცუდი ქმარი და მამაც ვარ...

ბექა

გიოს ოთახი პლაკატებით არის მოფენილი. სანამ ის აფთიაქარის სიზუსტით ანაწილებს ყველაფერს, მე და ლეო მანამდე სიგარეტს ვეწვევით და ვლაყობთ. ტელევიზორი ჯერ არ გახურებულა და იმ კაცის უკმაყოფილებით ბურტყუნებს ალაგ-ალაგ წამოსროლილ სიტყვებს, რომელიც ღრმა ძილიდან ახლახან გამოარკვეის. გიო მორჩა თავის საქმეს, რაც სამად ვერ გაყო, ცალკე გადადო და გვეუბნება: ერთი კარგი საქმე ვიცი და დღეს იქ წავიდეთ ღამის ორ საათზეო. თითქოს მის პასუხად, გა-

რეთ ავტომატმა დაიკაკანა. ვინმე მთვრალი მხედრიონელი ინებაო, – მაინც აგვიხსნა გიომ.

სადარბაზოში ისე ბნელა, თვალთან თითს ვერ მიიტანს კაცი. თითქოს, კიბეზე კი არ ჩადიხარ, სიზმარში ზღვაში შედიხარ, მაგრამ გაურკვეველია, არის თუ არა ნამდვილი ეს ზღვა.

ბოლო სართულზე მაინც არ ცხოვრობდეს – ბრაზობს ლეო, რადგან ლიფტი, დიდი ხანია, რაც გიოს წყალობით აღარ მუშაობს.

– დენი მაინც არ არის! – ვამშვიდებ მე.

როგორც იქნა, დაბლა ჩავაღწიეთ. ლეოს დროებით გამოვეთხოვე და სახლისკენ წავედი. თავადაც გამიკვირდა, ისე ოსტატურად შევაპარე სახლში ჩანთა. მთავარია შემდეგ დედა დავაჯერო, რომ ეს ყველაფერი კი არ მომიპარავს, არამედ.. დედა გაფართოებული თვალეებით მიყურებს – ასე მას შემდეგ დაჩემდა, რაც მამა აღარ არის – და ხმადაბლა მეკითხება, სად ვიყავი. არსად. თვითონ უკვე დაღია, ახლა მე მისხამს უშაქრო ჩაის, თან ურევს მექანიკურად. იატაკზე რალაც წერტილს მივჩერებივარ უაზროდ. ზემოთ ამოხედვა მიჭირს. გული თითქოს კარგად დატკეპნილი თოვლის გუნდაა, რომლის შიგნით პატარა ქვა ჩაუტენია ონავარ ბავშვს.

ლამის ორის ნახევარია. ჩემი სანოლი ოთახიდან კარამდე, თითქოს ხაფანგები იყოს დაგებული, ისე მივდივარ, თან ჩანთას მივა-

თრევ. საკეტმა მაინც გაიჩხაკუნა. სანამ გიოს სახლამდე მივიდოდი, ჩანთა ბუნკერში გადავაგდე. რომ მივედი, გიო წვერის გაპარსვას იწყებდა. სულ მალე ლეოც გამოჩნდა. გიომ კარგა ხანს გვალოდინა. ინდაური. მერე დედას ორი დღე ვეფიცებოდი, რომ ფული სრულიად შემთხვევით ვიპოვე გზაზე.

გ ი ო

ალბათ, ჩამოღებას უპირებს, ისე აკაკუნებს. ნელა და მძიმედ. დედა გზამოჭრილი ნადირივით აცეცებს თვალებს. კაკუნი წყდება. რამდენიმე წამის განმავლობაში ისეთი სიჩუმე ისადგურებს, როგორიც მხოლოდ გატენილი იარაღის ლულიდან შეიძლება გამოვიდეს. დედა კარს სწრაფად აღებს და ისეთი ხმით კივის, თითქოს თავჩალუნულ ვიდაცებს კარებში კუბო შემოჰქონდეთ. მამაჩემი წაშლილი სახით დგას. უფრო სწორად, ბანცალებს, საათს ძლივს იხსნის მაჯიდან, ბირთვისმკვრელივით ხელი უკან მიაქვს და მთელი ძალით კედელზე ანარცხებს.

მთელი ღამე ყელში დანაგაყრილივით ხრიალებს. დედა მიცდის, როდის დამეძინება, რომ სიგარეტით მოითქვას სული. ჩემ წარმოდგენებში ასჯერ მაინც ვდგები, სამზარეულოდან ყველაზე დიდ დანას ვიღებ და ორივეს ერთმანეთს ვაკლავ.

როგორც ყოველთვის, პურის მაღაზიის ეზოში უამრავი ხალხი ირევა. ალაგ-ალაგ ცეცხლიც დაუნთიათ. მეც არ ვიცი, რატომ წამოვიღე იარაღი. უკვე გათბა და ტანზე შეხებისას აღარ მაყრჯოლებს. ყოველდღე ვწმენდ ხოლმე და თან საათობით ვეფერები.

რას არ გაიგებ, ყველაფერი იციან აქ: ვის ვინ უყვარს, ვინ ვისთან დადის და რა ხდება მთავრობაში. ბექა და მარი კოცონთან დგანან და ერთმანეთს თვალელებში შესცივინებენ. ჩემი დანახვისთანავე ორივენი შეთქმულებივით ჩუმდებიან. სულში, ძაღლს რომ ჭამის დროს მიუახლოვდებიან, ისე ვიღრინები. ან ვდუმვართ, ან გულისგარეთ რაღაცაზე ვლაპარაკობთ. კიდევ კარგი, პურის მანქანა გამოჩნდა. ხალხმა შორიდანვე შეამჩნია და სიხარული სტვენით გამოხატა. რიგი ვილას ახსოვს. ყველაზე კარგი ახლაა ჯიბგირობა, მაგრამ არ მინდა, მარიმ დამინახოს. ბექა ტალონებს ართმევს მარის და ბრბოში ეტენება. ნახევარი საათის შემდეგ, კაი ნაჩხუბარივით გამოდის და სიცილით ამბობს, რომ პური უკვე გათავდა. ჯერ სიტყვა არ აქვს დამთავრებული, სიცილი წკეპლაგადარტყმულივით უქრება და ხან მარის უყურებს, ხან მე. მარის ცდილობს თავი შეიკავოს, მაგრამ ცრემლები მისდა უნებურად სცვივა. წელან სიყვარული ავუხსენი და რაღაცებიც დავემუქრე. ბექა გვეუბნება, ცოტა ხანს დამელოდეთო. ხუთ წუთში ბრუნ-

დება და ერთ პურს ძალით უტენის მარის ჩანთაში. სახლამდე ორივემ მივაცილეთ. არც დავმშვიდობებივართ მე და ბექა ერთმანეთს. მერე მთელი ღამის განმავლობაში ვნერვიულობდი, მარის რომ ვანყენინე. ის ერთადერთი არსებაა ამქვეყნად, ვისი გულისთვისაც... ოღონდ მთხოვოს და ჭიანჭველასაც კი ფეხს არ დავაბიჯებ.

– გიჟი იქნებოდა! – ასკვნის ლეო და ჩუმდება.

ბექა ავად იყო გუშინ და საქმეზე არ გამოგვყოლია. ერთ კარგად ჩაცმულ ბიჭს ავეკიდეთ. თითქოს მხოლოდ მაშინ გამოერკვა ფიქრებიდან, დანა რომ დავადეთ და ვუთხარით, ჩუმად ყოფილიყო. ცოტა ხანს გვიყურა და უცებ შემზარავი სიცილი აუტყდა. ეს ისე მოულოდნელი იყო ჩემთვის, აღარ ვიცოდი, რა მექნა. რომ გავრბოდით, კიდევ კარგა ხანს გვესმოდა მე და ლეოს მისი საშინელი სიცილი. ბექა ხან იღიმება, ხან ჩაფიქრებული სახით სიგარეტს აბოლებს და:

ღმერთმა იცის, – გვეუბნება ხმადაბლა, – ვინ არის ამქვეყნად გიჟი და ვინ ჭკვიანიო!

ლეო

დილიდან „სატკაზე“ ვართ. გიო გამგებლებული მუშაობს. მე და ბექა მხოლოდ ხელს

ვუშლით. ბექა განსაკუთრებით. მისგან არა-
სოდეს გამოვა ჯიბგირი.

ამასწინათ ვაგზალზე ვიყავით. ცოტა წინ-
წკლავდა და ხალხს ქოლგები გაეშალა. სამივე
ერთად ვიდექით და ისე ვლაპარაკობდით,
თითქოს ლექციებზე გვაგვიანდებოდა. უე-
ცრად, ხალხში ჩოჩქოლი შევნიშნეთ. ვილაც
ლამაზმა ქალმა, გახსნილი ჩანთა ჩაარტყა მის
უკან მდგომ წვერებიან კაცს. ეს, ალბათ, ში-
შისგან მოიმოქმედა, რადგან ძალზე აღელვე-
ბული ჩანდა. ის წვერებიანი დაახლოებით
ოცდაათი წლის იქნებოდა. არც დაფიქრებუ-
ლა, ისე შეუბრუნა იმ ქალს ხელი. გვერდზე
მდგომი ბერიკაცი გამოესარჩლა, მაგრამ იმ-
წამსვე მოცელილივით დაბლა დაეცა. ჯიბგირ-
მა ზედ ორიოდე წიხლიც მიაყოლა და არც-
თუ ისე ჩქარი ნაბიჯით იქაურობას გაშორდა.
ბექას რომ შევხედე, მკვდრისფერი ედო. ან-
თებული თვალებით გვანიშნა, უკან გავე-
ოლოდით. გარეთ რომ გავედით, დავინახეთ,
ის ჯიბგირი მოცეკვავესავით თავანწული და
მხრებგაშლილი მისეირნობდა ქუჩაში. ცოტა
ხანს უკან მივდიეთ, სანამ ერთ-ერთ ჩიხში არ
შეუხვია. ბექამ დაუძახა: ერთი წუთით გაჩ-
ერდიო და, როგორც კი მოტრიალდა, სახეში
მთელი ძალით მუშტი ჩაარტყა. სამივე გამე-
ტებით ვურტყამდით. ნაქცეულ საფრთხობე-
ლას რომ დაემსგავსა, თავი მამინ დავანებეთ
და გავიქეცით.

ტროლეიბუსი, ის იყო, გაჩერებას მიუახ-

ლოვდა, რომ ჩვენ წინ მდგომმა გოგონამ ყვირილი მორთო. ანგელოზების სახით ჩამოვედით და ვითომც ერთად არ ვყოფილვართ, ისე განვაგრძეთ გზა. სამივე დაგვიჭირეს და პოლიციის მანქანაში ჩავგვტენეს. რა ცუდი შეგრძნებაა, ბორკილები რომ გადევს ხელებზე. თავიდან არაფერი, ცოტა გართობს კიდეც მაგრამ შემდეგ გგონია, მთელი ცხოვრება ასე ბორკილდადებულმა უნდა გავატაროო.

განყოფილებაში მხიარულად მიგვიღეს. ცალ-ცალკე საკანში შეგვყარეს, ნახევარ საათში მოიფიქრეთ, როგორ დაწეროთ ჩვენებაო, გვითხრეს და გისოსები დაკეტეს. დრო ჯერ საერთოდ არ გადიოდა, მერე კი საპნის ბუშტივით უცებ გაქრა. თავში ათასი აზრი მიტრიალებდა, მაგრამ კარი რომ გახსნეს, სუყველა ერთიანად გამიფრინდა. კაბინეტში შემიყვანეს, სავარძელი შემომთავაზეს და, ისე უბრალო, შინაურული ლაპარაკი გამიბეს, თითქოს სასკოლო გამოცდაზე ვიყავი. ბექა და გიოზე მითხრეს, ეგენი ჩვენი ხალხია, ტყუილად ჯიუტობ, მაინც ყველაფერი ვიციოთო. ფურცელი და კალამი მომირბენინეს. მაინც რომ არაფერი გამოუვიდათ, კარადა გამოაღეს და იქიდან პარკეტები და რალაც მონყობილობა გადმოიღეს. ფეხსაცმელი გამახდევინეს და მაგიდაზე დამანვინეს. ჯერ ისე ვყვიროდი, თითქოს ძალიან მტკიოდა, მაგრამ სულ მალე მშობიარე ქალივით ავკივლდი. ტკივილი თითქოს პატარა ბურთულები იყო, რომლებიც

ფეხისგულებში მქონდა ჩალაგებული. პარკეტს რომ დაარტყამდნენ, ისინი მთელი სისწრაფით ტვინისკენ მიქროდნენ და თან გზადაგზა დიდებოდნენ. გონს რომ მოვედი, მაგიდასთან ვიჯექი და იმ აპარატზე ვიყავი შეერთებული. ჩემ წინ განყოფილების უფროსი იჯდა, პარკეტს ხელისგულზე ირტყამდა და მეკითხებოდა: დანერ თუ არა ჩვენებასო? მე უარის ნიშნად თავი გადაქნიე და იმწამსვე ციებიანივით ავძაგძაგდი. გონზე ისევ საკანში მოვედი. ალბათ, საკეტის ჩხაკუნმა გამომაფხიზლა. გამოეთერიო – მითხრა მორიგემ. ძლივს წამოვდექი და გავედი. ღამის თორმეტი საათი ხდებოდა. ბექას და გიოსაც გაუხსნეს გისოსები და ისინი ისე გამოვიდნენ საკნიდან, თითქოს უძვირფასეს მოზაიკაზე ტალახიანი ფეხსაცმელებით მოაბიჯებდნენ. გარეთ რომ გაგვიყვანეს, – აბა, ახლა მოუსვით აქედანო – გვითხრეს და სათითაო პანლური ამოგვარტყეს.

ყველას თეთრი პერანგი გვაცვია. დღეს სკოლა მოძრავ გამოფენას ჰგავს. „ბოლო ზარია“ და ჩვენმა კლასმა გამოსათხოვარი სპექტაკლი უნდა დადგას. სააქტო დარბაზში ქვეყნის ხალხი ირევა. სუნთქვა ქირს. ბექა მხიარული განწყობით შემოდის. მე ვერ მხედავს, კლასელ გოგოებთან მიდის და რალაცაზე ელაპარაკება. უეცრად სახე ისე ეცვლება, თითქოს მინა იძრაო. ცოტა ხანში გარეთ გადის. მეც უკან მივყვები. რომ შემოვაბრუნე,

ისეთი სახით შემომხედა, თითქოს პირველად მხედავდა.

– რა მოხდა?

არ მპასუხობს.

უკან ვბრუნდები, გოგოებთან, და ახლა მათ ვეკითხები. მარი გათხოვდა.

– რაა? ვის გაყვა?

ვილაც მამისტოლა კაცს.

ბექას გავხედე. ის ისევ მოშორებით იდგა და მთელი ტანი მდინარეში დახრჩობას გადარჩენილივით უცახცახებდა.

გიო ბავშვი კი არა, ნამდვილი, ხორცშესხ-მული ეშმაკი იყო. დიდი ბიჭებიც კი ერიდებოდნენ. დღე ისე არ გავიდოდა, ვინმე არ გაელახა. ვინც შეეგუებოდა მისგან ჩაგვრას, იმას მოსამსახურესავით იყენებდა. გიო ყველას სძულდა, მაგრამ, ჩხუბის დროს მთელი სკოლის ბიჭები მის გვერდით ვიყავით. ბექას არავინ ჰყავდა. ის ერთადერთი იყო, ვინც გიოს თავს არ უხრიდა, ამიტომაც ყველაზე მეტი მას ხვდებოდა. ყველას გვეგონა, სამუდამოდ მტრებად დარჩებოდნენ, მაგრამ ერთ დღესაც გიო მივიდა და ბექას ძმაკაცობა შესთავაზა. ის დაბნეული უყურებდა – ხომ არ დამცინისო. გიო კი ღიმილით ეუბნებოდა, – შენ ერთადერთი ვაჟკაცი ხარ ამ სკოლაშიო.

დედა

თავისი დასაწვავი ფოლკნერი და ოტერო სილვა ქვეყანას ურჩევნია. ახლა კორტასარიც მიემატა. ამას წინ მორჩა მის კითხვას და მას მერე არ გამოფხიზლებულა. გუშინ ღამით საიდუმლოდ გამანდო, რომ დრო თურმე, რალაც კალიას მსგავსი, მუდამ მოუსვენარი მწერი ყოფილა, რომელიც არასდროს ერთ ადგილას არ ჩერდება და, სულ დაბტის და ჭრიჭინებს გაუთავებლად. ადამიანს კი მხოლოდ ის დარჩენია, ცალი ფეხსაცმელი გაიძროს, ასკინკილით გამოეკიდოს და, თუ სადმე მოიხელთა დაუნანებლად გასრისოს.

რაც დრო გადის, თანდათან ვრწმუნდები, რომ ინტელექტი სიკვდილივით შავი შხამია, რომელსაც წვეთწვეთობით აგროვებს ადამიანი, რომ მერე სულმოუთქმელად გამოცალოს. უკვე ღამის თერთმეტი საათია. ჩემ ქმარს რომ კითხო, საათით დროის გაზომვა ისევე აბსურდული და სასაცილო რამეა, როგორც ნიჩბით ზღვის ამოხაპვა. ჩვენი ძველი საათი კი ისე ჯიუტად აჩვენებს თერთმეტს, თითქოს აწი არსად ფეხის მოცვლას არ აპირებდეს, თითქოს დღეის მერე სულ თერთმეტი საათი იქნება, სულ, სულ და ქუჩაშიც აღარასოდეს დაგვჭირდება დროის გასაგებად გამვლელის შეჩერება; დილით გაიღვიძებ, შეხედავ საათს და თერთმეტი იქნება. სამსახურში არ დამაგვიანდესო, იფიქრებ, ნაუცბათევად მორჩები ყველაფერს

– ხელ-პირს დაიბან, ჭამ, ჩაიცვამ, გაიქცევი, მიხვალ და იქაც თერთმეტი საათი დაგხვდება გაჭიმული. შესვენება თერთმეტზე, თერთმეტამდე. სახლში წასვლა თერთმეტზე, ტელევიზორს ჩართავ და საინფორმაციო გამოშვება, როგორც ყოველთვის, ზუსტად თერთმეტზე. ძილიც თერთმეტზე, მერე ისევ გაიღვიძებ თერთმეტზე, საათს შეხედავ და...

ბეჯა ძილში ანგელოზებს უღიმის. წელან კი ქვეყანას იკლებდა ტირილით. ძლივს დავაძინე. მშიერი კუჭით. მაინც სადაა ამდენი ხანი. შუადღეს რძეზე გავაგზავნე მალაზიაში და უკან აღარ დაბრუნებულა. ალბათ, ვილაცხებთან ერთად ზის, ჭიქას ჭიქაზე უჭახუნებს, ან შთაგონებული სახით დგას, ელოდება, როდის ჩამოვარდება სუფრაზე სრული სინყნარე, რომ სულშეგუბებული ხმით წაიკითხოს: „შენ, დედამინავ, უფრო მაშინებ, როცა ოცნებით“... ეჰ, ნეტავ სულ პატარა, ნემსის ჩასაგდები ადგილი მაინც იყოს სადმე მართლა ამ საშინელ დედამინაზე, სადაც თუნდაც მცირე ხნით შესაძლებელი იქნებოდა ბედნიერება. ან სიმართოვე.

მ ა მ ა

ყველაზე დიდი უსამართლობა ამქვეყნად სიკვდილია. თუნდაც, ფართოდ გაღებული კარი იყოს მარადისობისა.

მ ა რ ი

უკვე ერთი კვირაა, რაც ბექა არ მინახავს. მეგონა, ჩემ დაბადების დღეზეც არ მოვიდოდა, მაგრამ ფანჯრიდან დავინახე, როგორ მოყვებოდა კლასელებს. ყველაზე წინ გიომოდოდა, ხელში ყვავილების მთელი ბუჩქი ეჭირა და გულიანად იცინოდა. ბექას მთელი საღამოს მანძილზე ხმა არ ამოუღია. გიომ კი თავი თამადად დაინიშნა და, რაც იცოდა, ყველაფერი გადმოაფრქვია. როდესაც ყველამ წასვლა დააპირა, ბექა მხოლოდ მაშინ გამოცოცხლდა. თვალთ მანიშნა, მივსულიყავი. რომ მივუახლოვდი, ჯიბიდან საათი ამოიღო და მაჯაზე გამოიკეთა. მადლობის თქმა მსურდა, მაგრამ ისეთი უცნაური რამ მითხრა, სახტად დავრჩი: „მარი! გამიხსენე ხოლმე... როცა გაჩერდება“.

მ ა მ ა

სიცოცხლე რომ მართლა ფასეული რამ იყოს, მაშინ სასიამოვნო კი აღარ იქნებოდა მისი ჩასახვის პროცესი. სასიამოვნო თუ სასაცილო? ორივე ერთად. ღმერთმა ცოდვა რომ დაუშვა, თან თაფლიანი თითივით წააცხო ზედ ერთი ბენო სიამოვნება და მას მერე, ჩვენც ბუზებივით ვეხვევით ამ სატყუარას. სიცოცხლეს ერთი დიდი ცოდვაა, უფრო სწორად,

ყველაზე დიდი, მაგრამ არა უსაშველო, არა მოუნანიებელი. ღმერთმა სიცოცხლის გვერდით სიკვდილი იმიტომ კი არ გააჩინა, რომ მერე სამოთხეში ეპარპაშა კაცს (თანაც მარადიულად), არამედ იმიტომ, რომ ის, თავის ყველაზე დიდი ცოდვა მოენანიებინა და აღარასოდეს გაემეორებინა.

სიკვდილს იქით, ისევე, როგორც დაბადებამდე, არაფერი არ არის. უფრო სწორად, კი არის, მაგრამ არა შენთვის. კაცს კი, ყველაზე მეტად, ამის დაჯერება არ უნდა. ვერც დააჯერებ, თუნდაც ათეისტი იყოს – გულის სიღრმეში ხომ ყველას მოგვეპოვება ნერტილისოდენა იმედი გადარჩენისა და ნემსის ჩხვლეტასავით მტკივნეული სურვილი სიცოცხლისა. მეც, ანდერძად უნდა დავიბარო, რომ ჩემ საფლავზე შუქი ჩაუქრობლად ენთოს და თან ერთი პატარა რადიოც ჩამოკიდონ სადმე, თორემ გავვიყდები. რა გამაძლებინებს მარტოდმარტო ღამით სასაფლაოზე? სისულელეა, არა? თუ კაცი მოკვდა, რაღად უნდა ან შუქი, ან რადიო? ჰო, მაგრამ ასეთი სასაფლაოს წარმოდგენა ცოტა მამშვიდებს.

ერთ ბრძენს უთქვამს: სანამ მე ვარ, სიკვდილი არ არსებობსო. სულ პირიქით კი არის. ზუსტად მანამდე არსებობს სიკვდილი, სანამ მე ვარ, და ისიც ისევე კვდება ჩემთან ერთად, როგორც... არავინ. არავინ. დიახ, არავის სურს, არავის შეუძლია სხვასთან ერთად სიკვდილი (თუ ეს სხვა გვერდით არ გიზის ცეცხ-

ლნაკიდებულ თვითმფრინავში და არც მაშინ) და, ვინ იცის, იქნებ, ამიტომ ვკვდებით ადამიანები. ცალ-ცალკე. (რომეო ვითომ უბედური იყო?). გამოდის, რომ ადამიანის ერთადერთი, განუყრელი მეგობარი სიკვდილია. იქნებ, ის ჩრდილია? ჩვენ კი ყურადღებას არ ვაქცევთ. დავდივართ ჩვენთვის, ფეხებზე გვკიდია ჩრდილიცა და სიკვდილიც. ის კი საცოდავად უკან დაგვდევს, ნაკვალევს გვიკოცნის, შიშობს (ყველა ჩვენ ახლობელზე მეტად შიშობს), არაფერი მოგვივიდეს, თორემ თავადაც ხომ გაქრა პატრონთან ერთად სამუდამოდ? სამუდამოდ. სამუდამოდ. სააამუუუდააამოოდ... დიახ, საბედნიეროდ.

ლ ე ო

სახლი სადაცაა გაფრინდება. „ბოლი“ გიომ იშოვა. ამდენი კვამლის ყლაპვის შემდეგ, თუ კიდევ ცხოვრებაში რამეს მოვწევდი, არ მეგონა, მაგრამ გიომ მალევე სიგარეტი ამოიღო და მე და ბექას გამოგვინოდა. ცოტა ხნით სიჩუმე ჩამოვარდა. ჯერ ისეთი არაფერი. მერე გიო წამოდგა და გვითხრა სახლის სახურავზე ავიდეთო. იქ მტრედები ჰყავს. რომ ავედით, დარაბები გახსნა და იქიდან ერთი ამბით გამოფრინდნენ მტრედები. მხოლოდ „პისკუნა“ დარჩა. ყველაზე პატარაა და ასე იმიტომ დავარქვით. ბექას ჩახუტებული ჰყავს

და ეფერება. უეცრად ჰაერში აისროლა. მეც ავიხედე. აღარ ჩანს. ვერტმფრენი გუგუნებს. არსად არაფერი არ ჩანს, მაგრამ რაღაც მაინც გუგუნებს. ჩამოვარდა. ცხელა. მზე. სხეულში ატანს. და სინათლე. ყოველივე თეთრია და პატარა. პისკუნასავით. რომ აღარ მოვიდეს? ბეჯა. რაღაცას ყვება და გიჟივით იცინის. მეც გავიგე. ვიცინი. მაგარია. რაღაცას ვყვები და, ჩემი ტუჩები ისე მოძრაობენ, თითქოს ისინიც რაღაცას ყვებიან. გიო, აუ, სიგარეტი მომე რა! მე. ნაფაზი. პირველი. რა ძმები ვართ! სექტემბერი. ახლა, ცოტა კიდევ რო იყოს... მოვა.

ბ ე ჯ ა

ყოველთვის, მამა თითქოს ყოველთვის მკვდარი იყო – მაშინაც, მწვანედ ახასხასებულ მინდორზე, ფეხშიშველი, ბურთს რომ გვეთამაშებოდა ბავშვებს; მაშინაც, თეთრ ქალღმერთებში შეფუთულ, ტაოტნასმულ ველოსიპედს (სამბორბლიანს, ჩემი დაბადების დღის საჩუქარს) უბედნიერესი კაცის ღიმილით რომ მოაგორებდა ქუჩაში (და მე ლეკვივით ვედებოდი ფეხებში); და მაშინაც, ჩაქუჩის საზარელი რაკარუკით რომ დააჭედეს მის კუბოს უკანასკნელი ლურსმანი და თითქოს ამას ელოდნენო, ყაყანით ჩაფლეს ვიღაც უცხო კაცებმა მინაში.

ლ ე ო

– თუ გავაკეთეთ, ავშენდებით! – გვეუბნება გიო და თან, საკეტის გასატეხად საჭირო იარაღებს ატრიალებს ხელში. ყოველ ღამე გიოსთან ვიკრიბებით და გეგმებს ისე ვანწყობთ, გეგონება, გენერლები ვიყოთ და გადამწყვეტი ბრძოლისათვის ვემზადებოდეთ. თითოეულ წვრილმანს ვითვალისწინებთ, მაგრამ ვარიანტები არ ილევა და ბოლოს უბრალოდ გადავწყვიტეთ: ბექა გარეთ დგება, თუ რამეა გაგვაგებინებს. დანარჩენი ჩვენზეა...

ბ ე ქ ა

რომ გამეღვიძა, ენით აუნერული შიშის გრძნობა დამეუფლა. მესიზმრა, ვითომ მარისთან ვიყავით კლასელები. სავარძელში ვიჯექი, ყავას ვსვამდი. ყავის ნვეთი დამეცა. დავიხედე და... შარვალი არ მაცვია. კლასელები ყველაფერ ამას, ვერც ამჩნევდნენ. მოულოდნელად, ისევ შინ აღმოვჩნდი და შარვალს ვიცვამდი. გარეთ რომ გამოვედი, ქუჩაში ისე დავდიოდი, თითქოს იმის თქმა მინდოდა – აი, ყველამ შემომხედეთ, კარგად დარწმუნდით, მაცვია თუ არა შარვალი-მეთქი. გამვლელები ისე მიყურებდნენ, თითქოს ყველამ იცოდა, რაც იყო ჩემ თავს. ისინი ჯერ ჩვეულებრივად მოსეირნობდნენ, მერე კი, რომ გამცდებოდ-

ნენ, ირონიული ღიმილით აქნევდნენ თავს და ერთმანეთს ეჩურჩულებოდნენ...

ლ ე ო

ღამის პირველი საათია. ქუჩაში საშინელი ქარი ქრის. ზოგჯერ ისე დაუბერავს, ნაბიჯს ძლივს ვადგამთ.

– ჩვენ რომ გვჭირდება, ისეთი ამინდია! – უხარია გიოს.

– ძალლი კატას არ გაეკიდება! – სიცილით ამბობს ბექა.

მივედით.

– შენ აქ იყავი! ეუბნება გიო და ბექას მხარზე ხელს ურტყამს ორჯერ.

ხუთი ნუთის შემდეგ უკვე „სახლში“ ვართ და პატარა ფარნებს მღვიმის პირველადმომჩენეებივით ვატრიალებთ. გიო მეძებარი ძალივით დარბის ოთახიდან ოთახში. მე მხოლოდ ჩანთები მიჭირავს და მის მიერ მოწოდებულ ნივთებს რაც შეიძლება მჭიდროდ ვტენი.

– წავედით! – ჩურჩულით მეუბნება გიო და ვხვდები, თუ რა აუტანელი სიჩუმე იდგა მთელი ამ ხნის განმავლობაში. დაბლა რომ ჩავედით, ბექა სიცივისგან ისე ცმუკავდა ერთ ადგილზე, თითქოს მუსიკის გარეშე ცეკვავსო. როგორც კი დაგვინახა, ფეთიანივით მოვარდა და სხაპასხუპით მოგვაყარა:

– „ძაღლები“ იყვნენ მოსულეები და მკითხ-

ეს – ერთი ძალიან მაღალი ბიჭი ხომ არ დაგინახავს აქ რომ გაერბინოსო. მე ხელი ალაღბედზე გავიშვირე და ისინიც იქით გავარდნენ.

– ეგ არაფერი! – დავამშვიდე მე და გატენილი ჩანთა მივანოდე.

– მაგის დრო გვაქვს ახლა? – კბილებიდან გამოსცრა გიომ და სამივე – თითქოს სასტარტო პისტოლეტი გაისროლესო – მისი სახლისკენ გავიქეცით.

ბექა

სკოლის ეზოს მიეუახლოვდი, დავინახე გიომ და ლეო ვილაც მაღალ ბიჭთან ერთად იდგნენ. რატომღაც ცივად მომესალმნენ. გიომ ის ბიჭი გამაცნო და მითხრა – იოსებასთან ვართ დაბარებულიო. იოსება „კანონიერი ქურდია“ და ქალაქში ერთ-ერთ დაფასებულ კაცად ითვლება. ღამეში, ალბათ ანათებს კიდეც – ისე ჭრელი თვალები აქვს, რომ გიყურებს, ისეთი შეგრძნება გეზადება, თითქოს ობობა შეგიცოცდასულშიო. მსუქანი, მაგრამ ვერცხლისწყალივით სულ მოუსვენარია. წარმოდგენაც არ აქვს, ქართულ ენაში „თქვენობითი“ ფორმა თუ არსებობს.

– ნავიდეთ! – ვეუბნები მე და მივდივართ.

ავტობუსში ოთხივე უცხოებივით ვსხედვართ.

იოსებასთან კიდევ ორი უცნობი დაგვხვ-

და. უფროს ძმასავით შეგვხვდა, მოგვიკითხა, ბევრი დრო არ მაქვსო, გვითხრა და პირდაპირ საქმეზე გადავიდა. თურმე, ის მაღალი ბიჭი, ჩემი წყალობით დაუჭერიათ და ახლა სამართალს და იმ ფულს ითხოვდა, რაც პოლიციამ წაართვა. ალბათ, გიოსგან გაიგო, მე რომ იმ ღამეს ალაღბედზე გავიშვირე ხელი. იოსება მეკითხება, – მაქვს თუ არა რამე სათქმელი და ისე მიმზერს, თითქოს საზღვარზე გადაპარვას ვცდილობდი და უეცრად პროჟექტორების დამაბრმავებელ შუქში აღმოვჩნდი გახვეული. მე ენაგადაყლაპულივით ვდგავარ, იმდენი რამ მაქვს სათქმელი. მერე იოსება პირში ასანთის ღერს იღებს და მეუბნება: მაინც ჩამშვები ხარ, მაგრამ ნუ გეშინია, ეგ მარტო ჩვენ გვეცოდინებაო.

დედა

სამსახურში რომ მივდიოდი, ბექას კუთხეში დავსვამდი, გარშემო სიმინდის მარცვლებს შემოვუყრიდი და ვეუბნებოდი: ამას იქით ფეხი არ გადადგა, თორემ ჩვენი ზღაპრების წიგნში რომ ეშმაკები ხატია, ისინი მოგიტაცებენ და ველარასოდეს გიპოვი-მეთქი. როცა დავბრუნდებოდი, ისევ იმ ადგილას მხვდებოდა და ბარტყის გაოცებული თვალებით მომჩერებოდა. როგორც კი ავიყვანდი, თავის პანანინა ხელებს კისერზე მაგრად შემომხვევდა და ატირდებოდა...

ვინ იცის, მერამდენედ ვატრიალებ ხელში ქალაქის ამ პატარა ნაგლეჯს. „რა მჭირს თქვენი საპატიებელი“ ანერია გაკრული ხელით.

იმ დღეს სკოლაში ვიყავი. მასწავლებლებმა მითხრეს, ბექა ძალიან ნიჭიერი ბავშვია, მაგრამ არაფერს არ სწავლობსო. მიჯობდა, მიწა გამსკდარიყო და თან ჩავეტანე. შინ გაბრაზებული გამოვიქეცი. საკეტს ძლივს მოვარგე გასაღები და, შევედი თუ არა, ბექას დავუძახე. ხმა არავინ გამცა. ოთახები მოვიარე და ბოლოს სააბაზანოს კარიც გავაღე. სიბნელეში ვერაფერი გავარჩიე. შუქი ავანთე და იმწამსვე გონება დავკარგე. არ მახსოვს, რამდენ წუთს ვეგდე გულწასული. შეიძლება, მხოლოდ ერთი წამი. როგორც კი თვალი გავახილე, ბექას ვეცი და სააბაზანოდან გამოვართიე. გარშემო ყველაფერი წითელ სიზმარს ჰგავდა. ბექა საკუთარ სისხლში ცურავდა. არ ვიცი, საიდან გაჩნდნენ მეზობლები. სასწრაფოს კი, ალბათ, მათ გამოუძახეს. ერთმა მეზობელმა, ქალაქის ეს პატარა ნაგლეჯი იპოვა და მეორეს აკითხებდა. ხელიდან გამოვგლიჯე და გულში ჩავიხუტე. იმის მერე, სულ თან დამაქვს, რომ ყოველ შეხებაზე ცეცხლიდან გამოგდებული ნაკვერჩხალივით მწვავედეს სხეულს...

გ ი ო

რაც დამიჭირეს, ლეო ზონის კარებს არ

მოცილებია. თითქმის ყოველდღე მოდის სანახავად. ახლაც ჩემ წინ დგას და სიგარეტს ეწევა. მინდა, ძველ ამბებზე ჩამოვაგდო სიტყვა, მაგრამ მე და ლეო ამას ყოველთვის ვერიდებით. ერთი პატიმარი მომიახლოვდა და ასანთი მთხოვა. „ქურდების ძმა“, მაგრამ ისე თავმდაბლურად იქცევა, ვითომ ჩვეულებრივი პატიმარი იყოს. ჩემთვის არაფერი დაუშავებია, მაგრამ გველივით მეზიზღება. მადლობას მიხდის და მიდის. მაინც მეზიზღება ყველა თავის „ძმებიანად“. მინდა, ლეოს გავეხუმრო, მაგრამ ის უცებ ნატო დეიდაზე იწყებს ლაპარაკს. საკუთარი შვილივით ვუყვარვარ, ჩემ დანახვაზე მეტად არაფერი უხარია, ბექაზე ისე მელაპარაკება ხოლმე, თითქოს ცოტა ხნით სოფელში იყოს წასული და სულ მალე აპირებდეს ჩამოსვლას. მატყობს, რომ ცოტაც და დავეცემი. ლეო ჩუმდება და უხერხულად ატრიალებს სიგარეტს ხელში. არ გამიკვირდება, ანთებული მხრიდან რომ ჩაიდოს პირში.

– აბა, კარგად, ლეო! – ვეუბნები მე. ის ახლა მოულოდნელად განთავისუფლებული პატიმარივით იღიმება. კარში გასვლამდე, კიდევ ერთხელ ტრიალდება და ხელს მიქნევს. თუნდაც, სამუდამო პატიმრობა მქონდეს მისჯილი, ოღონდ ახლა მასთან ერთად ბექაც იყოს, რომ შემეძლოს გულში ჩაკვრა და თქმა: ბექა! შენ ძმა ხარ ჩემი. ყველამ იცოდეს...

ლ ე ო

ისმინეთ. აჰა, გამოვიდა მთესავი თესვად.

ზაფხულია. დაუნდობლად აჭერს მზე, თითქოს დედამიწის გადაბუგვა გადაუნყვეტიაო.

ხოლო თესვისას ზოგი მარცვალი გზის პირას დავარდა, და მოფრინდნენ ცის ფრინველები და აკენკეს ისინი.

მაგრამ მამა იაკობის ხმა ისე სასიამოვნოდ ისმის, გეგონება მთის წყარო მოჩუხჩუხებს და იღვრებაო დაუნანებლად.

ზოგიც ქვიან ადგილას დავარდა, სადაც ბლომად არ იყო მიწა, და მალე აღმოცენდა, ვინაიდან ნიადაგი არ იყო ღრმა

მაგრამ ამოვიდა თუ არა მზე დაჭკნა, და რადგან ფესვი არ ჰქონდა გახმა.

კიდევ კარგი, ნიავი მაინც იძვრის და ეკლესიაში დღეს ცოტა ხალხია.

ზოგი კიდევ ეკალბარდებში ჩაცვივდა, და ამოვიდა ეკალი, და ერთიანად მოაშთო ყველა, და ველარ გამოიღო ნაყოფი.

ხოლო ზოგი პოხიერ ნიადაგზე დაეცა, იზარდა, ნაყოფი გამოიღო და იმატა: ერთი ოცდაათად, ერთი სამოცად, თუ ერთი ასად.

ნატო დეიდა გაცრეცილი ფრესკიდან ჩამოსულ ანგელოზს ჰგავს. მამა იაკობი ისე იღიმება, როგორც კაცი, რომელმაც თავის საყვარელ ადამიანს მოულოდნელი საჩუქარი უნდა მიუძღვნას და გვეუბნება: ჭეშმარი-

ტად! საოცარი არსება, ბუნების გვირგვინი და არა უბრალო მარცვალა ადამიანი და ჩვენც სულ მუდამ, განსაკუთრებით კი ძნელბედობისას, უნდა გვახსოვდეს ეს. ნატო დეიდა გაფაციცებით მისჩერებია, თითქოს კლასში ყველაზე გულმოდგინე მოწაფეა და არ უნდა რამე გამოჩერდეს. ამას წინ, მამა იაკობმა პანანინა ჯვარი აჩუქა და ალერსიანად, მაგრამ მტკიცედ უთხრა: – შვილი შენ კი არ გყავდა, არამედ გყავსო.

ნატო დეიდას ერთი სანთელი წაექცა და, როგორც ჩვილ ბავშვს, ისე მივარდა. აიღო, ანთო და ცდილობს დაამაგროს. თითქოს საგულდაგულოდ განმენდილი სარკმელიაო, ისე უკრიალებს თვალები; თითქოს ეჯიბრებიანო, ერთიმეორის მიყოლებით სწყდება და უხმაუროდ ეწვეთება ქვაფენილს მლაშე, შეუშრობელი ცრემლი...

2002 წ.

მინიატურები

ყ ა ჩ ა ლ ი

გამოძახებაა. ტრასაზე ავარია მოხდა. ჩვენს მისვლამდე უამრავ ხალხს მოეყარა თავი. სასწრაფო დახმარების მანქანაში უკვე შეუსვენებიათ ორი ცხედარი. ახალგაზრდები. გოგო და ბიჭი. ტაქსი ამობრუნებული ეგდო გზასთან ახლოს. მძლოლი მსუბუქად იყო დაშავებული. ასე რომ, დაკითხვა მოვახერხეთ.

კითხვაზე: რა მოხდა? აღშფოთებული სახით გვიპასუხა: მაყაჩალებდნენ! სარკეში დავინახე, როგორ ეკავა იმ გოგოს ხელში პისტოლეტი. შიშისგან იმწამსვე საჭე გადავკარი. მეტი არაფერი მახსოვს.

მძლოლი დავამშვიდეთ, ჩვენს მანქანაში ჩავსვით და საქმეს შევუდექით. ტაქსის ჩხრეკისას პისტოლეტს და უბის წიგნაკს წავანყდი.

აი, მისი შინაარსი:

– სალო, შენთან საქმე მაქვს. არ გაგიკვირდეს, ასე რომ მოგმართავ. არ მინდა შოფერმა მოგვისმინოს.

– ნამდვილი შეშლილი ხარ! ყოველთვის ვიცოდი. გისმენ, რა გინდა. უფრო სწორად..

– მე შენ ძალიან მიყვარხარ! დღესვე ცოლად უნდა გამომყვე. თუ უარს მეტყვი, იცოდე, იარაღი მაქვს წამოღებული. ახლავე თავს მოვიკლავ!

– გიჟო! მეც მიყვარხარ! ოღონდ ცოლად არ გამოგყვები, თუ შენს იარაღს არ მაჩვენებ.

როგორია? მაინტერესებს.

– სალო, ოღონდ ცოლად გამომყევი და ავრორიდან გასროლინებ. გაჩვენებდი, მაგრამ მე რომ ამოვილო, ტაქსის შოფერმა არაფერი იფიქროს.

– სად გაქვს? მე თვითონ ამოვიღებ.

– უბეში, მარცხნივ. იქ, სადაც ყველაზე მეტად მიყვარხარ!..

ტაქსის მძღოლს გადავხედე. მან ისევე აღმოფოთებული სახით შემომხედა და მუხლზე ხელის დარტყმით თქვა:

– გოგო და ყაჩაღი? სულ გადაირია ეს ხალხიო.

ბ ე დ ნ ი რ ე ბ ა

ბედნიერებისთვის მეტი რა არის საჭირო? წყალი სულ მაქვს, შავი არ ვარ და ქალები ზედ მასხდებიან. თუმცა, არა მარტო ქალები. უკვე ოთხი თვეა ვითმენ. დარწმუნებული ვარ (თუ სადმე სამართალი არსებობს), ჩვენი პირველი დამამზადებელი ჯოჯოხეთის კანალიზაციაში იხდის სასჯელს. აბა, ეს რა ყოფაა? მართლაც დიდი ნებისყოფა უნდა გქონდეს, რომ ეს ყველაფერი უხმოდ აიტანო.

ოჰო! კარი იღება და გოგო-ბიჭი შემოდის. კარს ჩარაზავენ და ნავიდა... ახლა უკვე აღარ მიკვირს. თავიდან კი ძალიან შევეშფოთდი. მახსოვს, გაკვირვების ნიშნად, ცოტა წამოვ-

იბუყბუყე. წყვილმა შემომხედა (ჩამხედა), მხარულად გაიცინეს და ისევ თავიანთი საქმე განაგრძეს.

ისე, რა ერთმანეთს ჰგვანან ეს ადამიანები. განსაკუთრებით მთვრალეები (აქ რესტორანია და ამიტომ უმეტესობა მთვრალია, ან თვრება). წყვილის შემდეგ ერთი ლიპიანი ბიძა შემოვიდა. დამაჯდა, სიგარეტი ამოიღო და მობილურით რეკავს. ოჰოჰო! რა სპილო, რის სპილო, თან როგორც ჩანს მამობრივი გრძნობებიც მოაწვა:

– ალო! სადა ხარ ქალო? ბავშვი გააღვიძე. ლვიძავს? დაუძახე. ვაჰ ეგეც? სეკა...

ლიპიანი ბიძა ახალგაზრდა ბიჭმა შეცვალა. თვალები მოხარშული თევზისას მიუგავს. ჩემი დანახვისთანავე, დიდი ხნის უნახავივით ჩამეხუტა. ათიოდე წუთი ინვალა, იტანჯა და წავიდა. წასვლის წინ, კალამი ამოიღო და კედელზე მიანერა: $ლ + კ = შ$ კიდევ კარგი, ჩარეცხვა არ დაავინწყდა. ვითომ არაფერიც არ მომხდარა. მერე ფხიზელი შემოვიდა. ცოტა შეიშმუშნა (სუნი არ ესიამოვნა), მაგრამ ძალზედ უჭირდა და აღარ გაბრუნდა. ფხიზელის შემდეგ ოფიციანტი გოგო შემოვიდა. ტანსაცმლიანი დამაჯდა, სიგარეტს მოუკიდა და რალაც პატარა წიგნი გადაშალა. მერე, ისევ მთვრალი (გამხდარი) შემოვიდა. სარკესთან დადგა (კიდევ კარგი, სარკე არ ვარ), ცოტა ხანს უძრავად იდგა, სერიოზული სახით. მოულოდნელად, სარკეს თვალი ჩაუკრა და გაბადრული გავიდა.

ხუთი წუთის განმავლობაში არავინ შე-
მოსულა. ჩემზე მეტად ვინ იცის მარტოობის
ფასი, მაგრამ ვინ გაცლის! ისევ მთვრალი სპი-
ლო. ცოტაც და შევიშლები. ამჯერად მობი-
ლური აღარ დასჭირდა. პირდაპირ ელაპარაკა
ნაცნობებს, ესიყვარულა. ბოლოს, მაინც იჩხ-
უბა: ვალი რატომ არ მოგაქვს, ხო მაინც აქ
უნდა დავხარჯოთო – უკვირდა!

ისევ მარტოობა ორი წუთით. რა კარ-
გი სიტყვაა მარტოობა! ნეტავ, მისით ყველა
კარგი სიტყვის შეცვლა შეიძლებოდა. სიყ-
ვარული გინდა აუხსნა გოგოს? ეტყვი: მე შენ
გმარტოობ! კარგი ადამიანი გინდა შეაქო?
ეტყვი: თქვენ ძალიან მარტო ადამიანი ბრძან-
დებით! გინდა გაიფიქრო, რა კარგად ვარო?
გაიფიქრებ: რა მარტო ვარ!

კარი ლამაზმა გოგონამ შემოალო. დამა-
სკუპდა. თან მობილურით ლაპარაკობს: ქეთი
მე ვარ. როგორ ხარ? ფანტასტიურად. სე-
რიოზულ დროს ვატარებთ. რატო არ წამოხ-
ვედი შე სტარავერო. შენ რო ნიკას ევასები,
დათვრა და შენ დაქალ ანის დაუნყო ჩალიჩი.
მაინც არ გევასება? აუ, მე მაგრად. რა ბეჭები
აქვს! მაგარი ტიპია. ხოდა მაგ შენმა დაქალმა,
ავთული ხო გევასება? ხოდა ნიკა დაიკიდა და
ავთულის ეკურკურება. რასა და ცეკვავენ.

მერე ბიჭი შემოვიდა. კარი გულდასმით
ჩაკვება. ოთახს მოავლო თვალი და შპრიცი
ამოიღო. ნარკომანებს რალა უნდათ რესტო-
რანში? თუმცა, ვის არ შეხვდები აქ: ნარკო-

მანებს და ქეშებს, შარაფისტებს და ვეგეტარიანელებს, ლოთებს და ინტელიგენტებს (ან ორივეს ერთად), ყველა სახის შეყვარებულებს, გულგატეხილებს, მწარედ რომ იფურთხებიან, ჰალსტუხიანებს და უჰალსტუხოებს...

ახალგაზრდა ნარკომანმა გოცებით შემომხედა. შპრიცი ჯიბეში იტაკა და გავარდა. მე კი რაც ძალი და ღონე მქონდა შადრევანივით ვასხამდი. ამომქონდა და ამომქონდა ამდენი ხნის ნათმენი. დამლაგებელი ქალი შემოვარდა ნივილ-კივილით, მაგრამ რას გახდებოდა? ეს ჩემი წუთები იყო. არარსებობისაგან განთავისუფლების წუთები...

– ახლა?

ახლა კი, ვგდივარ ამობრუნებული ქალაქის ნაგავსაყრელზე. ფერდი ჩამტვრეული მაქვს. ხანდახან ლეკვები თუ შემოძვრებიან და ჭკვიანი თვალებით გაჰყურებენ ჩემიდან არეს...

მეტი რა არის საჭირო?

ლამაზი ქალი

სამუშაო დრო იწურება. მაღაზიის თანამშრომლები საუბრით ირთობენ თავს. გარეთ ცუდი ამინდია. ამ დროს პატარა, მყუდრო მაღაზიაში ყოფნა სასიამოვნოცაა. გოგოები – ნინო და თეონა ყავას ადუღებენ. მუშებს დღის განმავლობაში ტახტზე ჯდომა ეკრძალებათ.

ახლა კი, ორივე ტახტზე ზის. ერთი სიგარეტს
ენწევა და როგორც ყოველთვის, ლაპარაკობს.
გოგობს მის ოხუნჯობაზე ეცინებათ. ვალერი
ჰქვია, იმერელია. გიოს მონწევაზე თავის დანე-
ბება სურს და ვალერი სერიოზული სახით ამხ-
ნევენებს:

– რა უნდა ბიჭო სიგარეტის გადაგდებას. ორმოცდაათჯერ მაინც მექნება თავი დანებებული.

– ვალერ! ის როგორ იყო? – შეეკითხა თეონა, – ღამის ორ საათზე ჩვენ დირექტორს რომ დაურეკე „შევხვდეთო“...

– აპა, გოგო! პატარა ნასვამი ვიყავი. ბადრიკიემ დამპატიჟა ბოვშის ნათლობაში და ქე დავლიე ცოტა, ასე, ორი ბოთლი ღვინო. აუ, რა სუფრა იყო.. ხოდა, გარეთ რომ გამევედი, ვიფიქრე ჩემ სიყვარულს დოურეკავთქვა. არ მოვხვდი დირექტორთან?.. ორივეს სახელი ხომ-ზე იწყება.

– კაცის ხმა რომ გაიგონე, – უთხრა თეონამ, – რა იფიქრე?

– რა და სასიმაგროა-თქო.

– აუჰ, სასიდედრო ხომ გიჟდება შენზე და... მართლა! შენ სასიდედროს რომ ქალი დაყვება ხოლმე გვერდით, ვინ არის?

– ვინ? ცისფერი თვალები რომ აქვს?

– ჰო, ლამაზი ქალია, – თქვა ნინომ.

– ეგ ადრე იქნებოდა მართლა ლამაზი. ჩემმა შეყვარებულმა მითხრა ტაბლეტებს სვამსო.

– რა ტაბლეტებს? – ერთხმად ჰკითხეს გოგოებმა თან ყავა შემოიტანეს.

– ქმარი ყავს აფხაზეთში დაღუპული.

– მერე?

– რა მერე, ვერ უნდა მიხვდეთ? სექსი რომ არ მოუნდეს.

უხერხული სიჩუმე ჩამოვარდა. გიომ მაგი-
დაზე დაგდებული კოლოფიდან სიგარეტი
ამოიღო და მოუკიდა.

– აკი აღარ ვენევიო? – ღიმილით უთხრა
თეონამ.

2010 წ.

ხორხე ლუის ბორხესი შოთა რუსთაველი, „ვეფხისტყაოსანი“

ამ პოემას (ჰომეროსის პოემების მსგავსად), იშვიათი ბედი ხვდა წილად – ის ზეპირად იცინან! უცნაური კანონზომიერების მიხედვით მისი ავტორი შოთა რუსთაველთან ერთად ქართველი ერია, თუმცა საქართველო პოემაში საერთოდ არ ფიგურირებს, რადგან გამოცანაში ერთადერთი სიტყვა, რომელიც არ უნდა გამოიყენო, არის ის სიტყვა, რომელიც გამოცანის პასუხია. „ვეფხისტყაოსანი“ დიდი გამოცანა ან პარაბოლაა, სადაც ასეთი პასუხი რამდენიმეა.

„ვეფხისტყაოსნის“ დასაწყისი მაგონებს „მეფე ლირის“ დასაწყისს. სამეფოს გადაცემა ქალიშვილზე (შექსპირთან ქალიშვილებზე), იწვევს ქაოსს, ქაოსი კი ახალი კოსმოსით უნდა დასრულდეს და ა.შ. ქაოსის და კოსმოსის ლიმინალური რიტუალი სამყაროს ლაბირინთად აქცევს, რომლის სახე პერიოდულად იცვლება, მაგრამ არსი უცვლელი რჩება. წმინდა ავგუსტინე ამ ლაბირინთიდან გამოსავალს ქრისტიეში ხედავდა.

ტარიელმა სრულიად შემთხვევით, მოახლის მიერ ფარდაგის გადანევისას, წამიერად მოჰკრა თვალი ნესტან-დარეჯანს და მისი სილამაზისგან გონი დაჰკარგა.¹ როგორც ჩანს, რუსთაველიც შოპენჰაუერივით ფიქრობს:

„დიადი ვნება პირველი ნახვიდან იფეთქებს ხოლმე“.

რუსთაველი ვირტუოზულად იყენებს „ოქროს კვეთის“ პრინციპს, ხანდახან ვირტუოზულად არღვევს რა, მის მკაცრ სიმეტრიულობას.² მკაცრად გეომეტრიული და მექანიკური სტილი ნიშანდობლივია ნიუტონის სამყაროსთვის, და მკვეთრად უარყოფილია უილიამ ბლეიკის მიერ, – უარყოფილი მეტისმეტი სისწორის და მოძრაობის რაციონალიზაციის დამთრგუნველობის გამო. ასეთი სამყაროს ღმერთი იყო Nobodaddy,³ ხოლო საზოგადოებას ამ სამყაროში მხოლოდ „კანონით შექმნილი ბორკილების“ შეთავაზება შეეძლო. ნიუტონის სამყაროს მექანიკურობას ბლეიკი უპირისპირებს პარადოქსის და ინვერსიის ლირიზმს. ლექსში „ვეფხვი“ ის ირონიულად კითხულობს:

What immortal hand or eye
Could frame thy fearful symmetry?⁴

„შემზარავ სიმეტრიას“, დაფუძნებულს პერიოდულ გამეორებაზე, რუსთაველი და ბლეიკი უპირისპირდებიან თავისუფლების და მოძრაობის სასარგებლოდ. ამიტომ „ვეფხვისტყაოსანში“ ყველაფერი ერთხელ ხდება და ყველაფერს სხვანაირი ნამდვილობა გააჩნია.

მორის აბრამოვიცის შენიშვნით, პოემის კითხვისას იბადება შეგრძნება, რომ მოქ-

მედების ადგილი მთელი სამყაროა. რუსთაველი მოქმედ პირებად თვლის არა მხოლოდ კონკრეტულ ადამიანებს, არამედ მზეს, მთვარეს და პლანეტებს.

რუსთაველის უნივერსუმი გეოცენტრული სისტემაა, რომელიც პელიოცენტრულობისკენ ისწრაფვის. ცის თაღზე გაჩენილი ბზარი რუსთაველისათვის თავისუფლება იყო. გაივლის წლები და ბლვ პასკალისთვის ის შემადრწუნებელ სფეროდ იქცევა.

მზე – მთავარი მეტაფორაა რუსთაველთან. პერსონაჟები მისკენ ისწრაფვიან, მას ეტრფიან და მისი გულისთვის ყველაფერს სჩადიან, მკვლევლობასაც კი! (ეს ყველაფერი თანამედროვე ადამიანისთვის ძალიან უცხოა).

ადრე ნებისმიერი წამოწყება წარმატებულად მთავრდებოდა. ერთი გმირი მოიპოვებდა ოქროს ვაშლებს, სხვას გრაალის მოპოვება ხვდებოდა წილად. ახლა ძიებანი ჩავარდნისთვის განწირულია. კაპიტანი აქაბი დაჭრის ვეშაპს, მაგრამ ვეშაპი მაინც ანადგურებს მას; ჯეიმსის და კაფკას გმირებს მხოლოდ მარცხი თუ ელოდება. ჩვენ ისე ღარიბნი ვართ შემართებით და რწმენით, რომ ბედნიერ ფინალში მასების გემოვნების უხეშად შეთხზულ ნაქეზებას ვხედავთ.

დასასრულს, მინდა გავიხსენო, რომ ჩემ მეგობარს, რაფაელ კანსინოს-ასენსს ბუენოს-აირესში მოღვაწე რუსთველოლოგმა გაუჩინა ამ პოემის ორი საიდუმლო ვერსია,

თუ გაგრძელება:

ქორწილის დამთავრების შემდეგ ტარიელი სანთიობოში შევიდა. ზღურბლზე გადაბიჯებისას უცებ ორი ღურგალი და მათი ორი სამეფო გაახსენდა, მაგრამ ბუნდოვან ხატებას აღარ ჩაუღრმავდა..

სიზმარში მამლის ყივილმა გამოაღვიძა. ჯერ კიდევ ძალიან ბნელოდა. მხოლოდ ერთგან, დასალიერზე, თითქოს ოდნავ გაბაცდა ცა. რქის კარი გააღო. გარეთ გამოსულმა, სიცივე იგრძნო, მაგრამ სამოსისთვის მაინც არ მიბრუნდა. ერთთავად მარცხნივ უხვევდა, მხოლოდ ბოლო გზაჯვარედინზე შეუხვია მარჯვნივ. ბაღში შევიდა და მცირე ზომის ტბასთან ლოდზე ჩამოჯდა. განთიადმა ვარდისფერი თითები გამოაჩინა. ტარიელი დუმდა, ისე, როგორც მზის ჩასვლისას დუმან ხოლმე ძალიან დაღლილები. უნდოდა ეთქვა: ის მოკლეული სასიძო მე ვარო, მაგრამ ეს გაიფიქრა, და წარმოთქვა: მე შენ ვარ!

დუმილმა, რომლის სიღრმე სარკის სიღრმეზე მეტია, აუნწა, რომ მისი ამბავი, ხელიხელსაგოგმანები და მრავალ გასაჭირში ძალის მომცემი იქნებოდა პოემაში არნახსენები ქვეყნისთვის, მაგრამ ვერავინ ვერასდროს გაიგებს, თუ რა გაუყუჩებელია მისი ტკივილი და სინდისის ქენჯნა...

მეორე ვერსია უბრალოდ წარმოუდგენელია ქართველებისთვის და შესაძლოა, მთლიანად დასავლეთისთვის: ამისათვის საჭიროა

უფრო ძველი, დახვეწილი და დაღლილი სამყარო. ტარიელი უკვე აღარაა ტარიელი, არამედ მაკბეტია! დუნკანის გვამთან ის მიხვდა, რომ მკვლელობა და ჩასახვა ღვთაებრივი, ან ჯადოსნური ბუნების საქმეა და ადამიანის შესაძლებლობას აღემატება. მიხვდა, რომ მოკლულიც ისეთივე ილუზიაა, როგორც სისხლიანი ხანჯალი, მის ხელს რომ ამძიმებს, როგორც ის თავად და მისი წარსული ცხოვრება, და ყველგანმყოფი ღმერთები და მათ მიერ შექმნილი სამყარო...⁵

1. მსგავსი მოტივი გვხვდება რ. აკუტაგავას „უსიერ ტყეში“, მაგრამ რუსთაველთან ის მაინც სხვა, მისტიკური ხასიათის მომენტია: „გულშან-ი-რაზ“-ის ერთ-ერთი კომენტატორი ამტკიცებს, რომ: „ზაჰირი არის ვარდის ჩრდილი და რიდის გაფხრენა“ და ვინც ზაჰირი იხილა, მალე ის ვარდს იხილავს, ვარდს, რომელიც ყოველგვარი „რატომ“-ის გარეშე ჰყვავის.
2. სიმეტრიული აზროვნების სხვა ასპექტი ვლინდება „ჰამლეტის“ შურისძიების თემაში.
3. არავის მამა, „მამაო ჩვენოს“ ანტითეზა.
4. თუ არ უკვდავი, ვინ ჩახედავს შენს მწარე თვალებს, ამ შემზარავი სიმეტრიის ვინ არს შემქმნელი? ბლეიკის ცნობილ სტრიქონებში, ვეფხვი

ესაა – მოგიზგიზე ცეცხლი და ბოროტების წარუვალი არქეტიპი. მე უფრო ვეთანხმები რუსთაველს, რომელიც მასში დახვეწილი ძლიერების სიმბოლოს ხედავს. და მაინც, არ არსებობს აბსოლუტურად ზუსტი სიტყვები, წარმოდგენას რომ გვიქმნიდეს ვეფხვზე, ამ ხატებაზე, მუდამ რომ აღელვებდა ადამიანის წარმოსახვას (არ შემოძლია მკითხველს არ შევახსენო იუან მეის იგავი „მორჩილი ოცნებობს ვეფხვზე“).

5. მეორე ვერსია პრინციპულად არ მოწონს რაფაელს, რომელმაც საგანგებოდ შეისწავლა ქართული ენა, რათა „ვეფხისტყაოსანი“ ორიგინალში წაეკითხა და აცხადებდეს, რომ ეს პოემა სინამდვილეში სინათლის მისტიკურია, ხოლო მოქმედება მაკროკოსმოსთან ერთად თვითობის თეატრშიც მიმდინარეობს.

აზრები

ჩვენ, გვიყვარს წარსულის გალამაზება (უფრო სწორად, დამახინჯება). მომავლის (რომელიც ჩვენ არ გვეკუთვნის) იმედად ყოფნა. და ჩვენ არ გვიყვარს (უფრო ზუსტად, არ ძალგვიძს) ანმყოსთვის თვალის გასწორება, ანმყოსი, რომელიც თვალში გვეჩხირება, რომელიც სულ მალე, იქცევა ლამაზ წარსულად და რომელიც ოდესღაც ჩვენი იმედი, ჩვენი ოცნებაც იყო!

* * *

სიყვარული ეგოისტური გრძნობაა, რომელიც გვავინყებინებს საკუთარ თავს.

* * *

ვისაც ბავშვობა არ განუცდია.. მხოლოდ მათი ხვედრია დიადი, მგზნებარე სიყვარული. რადგან მხოლოდ სიყვარულს ძალუძს მათი დაბრუნება ამ დაკარგულ სამოთხეში, რომელიც არც ჰქონიათ და არც აღარასოდეს მიეცემათ.

* * *

ნამდვილი ურწმუნოება ორ რწმენას – თეიზმსა და ათეიზმს შორის მერყეობს.

* * *

ჩვენი „მე“ იმდენად ყალბია, რომ მას მხო-

ლოდ სიკვდილი თუ ჰმატებს დამაჯერებლობას.

* * *

წარღვნა რომ განმეორდეს, ახალ ნოეს ფაქიზი გრძნობების უცნაურ კიდობანს ააგებინებდა ღმერთი.

* * *

ჩვენ დიახაც შეგვიძლია ეკლიანი გზის გავლით, ვარსკვლავებამდე ავათრიოთ ჩვენი უბადრუკი თავი.

* * *

სიცილის ოთახი

ადამიანები (მეგობრები, მოწინააღმდეგენი, ნაცნობები, უცნობები), სინამდვილეში იმ უცნაურ სარკეებს წარმოადგენენ, რომლებიც ჩვენსავე გაბერილ, გროტესკულ, დაპატარავებულ ან ჰიპერტროფირებულ და ხშირად ვერარსებულ, მაგრამ წარმტაც „მე“-ს ირეკლავენ ხოლმე.

* * *

ბრიყვები და პატარა ადამიანები, როგორც თევზი წყალში, ისე გრძნობენ თავს ამ ქვეყნად.

გენიოსები და დიდი ადამიანები ღმერთებივით დააბიჯებენ დედამინაზე.

მხოლოდ ღმერთმა შეძლო ეცხოვრა ადამიანურად.

* * *

ბოროტება არასოდესაა უადგილო. ის შეიძლება იყოს მოულოდნელი, შემზარავი, აღმაშფოთებელი, მაგრამ როგორც კი გამოვლინდება, მაშინვე იბრუნებს თავის ბუნებრივ იერს და გასაგები ხდება.

სამაგიეროდ, არსებობს უ ა დ გ ი ლ ო სიკეთე, ზედმეტი თავაზიანობა, გაუგებარი სიყვარული და ა.შ.

* * *

მე ვარ მთავარი მოქმედი პირი ჩემი ცხოვრების გაუგებარი სპექტაკლისა. მთავარი და თან სრულიად ზედმეტი პირი.

* * *

ადამიანი რომ დადუმდეს, მაშინ მის მაგივრად მისი საქმენი დაიწყებდნენ ლაღადს. ამიტომ, ის იძულებულია იყვიროს, რათა გადაფაროს მათი ხარხარი.

* * *

ორი ფილოსოფოსი ქუჩაში იდგა და

მალალ მატერიებზე გაცხარებით ეკამათებოდ-
ნენ ერთმანეთს. ვინ იცის, რამდენ ხანს გაგრ-
ძელდებოდა მათი კამათი, რომ არ ჩამოევლო
გამომწვევად ჩაცმულ ლამაზ ქალს..

* * *

კაცს თავისი ცხოვრება ჰგონია წრის
კვადრატურა, რომელსაც არც აზრი აქვს და
არც ამონახსნი. სინამდვილეში კი, ის გავს
უბრალო არითმეტიკულ განტოლებას, რომ-
ლის პასუხიც მოცემულია სახელმძღვანელოს
ბოლოში.

* * *

ადამიანი ყველაზე გულწრფელად „იქცე-
ვა“ მაშინ, როდესაც ძინავს.
და ამ ძილს არ ახლავს სიზმრები.

* * *

ყურები ის მუდამ ღია კარია, სადაც ვერა-
სოდეს შევა ჭეშმარიტება.

* * *

იოზი არ დატანჯულა ურწმუნოებით!

* * *

ჭეშმარიტება წ ა მ ი ე რ ი ა ! ფიფქი, და-
ცემისთანავე რომ ადნება ხელისგულს, ელვა,
ქარიშხლიან ღამით გაკრული ასანთის ღერი,

უკანასკნელი წამი ერთადერთი სიცოცხლისა..

* * *

ჩვენ არ ვატარებთ ნიღბებს, ნიღბები გვატარებენ ჩვენ!

* * *

ლიტერატურა ქალია! არ მისცე მას ყველაფერი, ნიშნავს არაფერიც არ მისცე.

* * *

აბსურდი იწყება ბედნიერებიდან!

1998 – 2000

ქვე

ხორხე ლუი ბორხესი – პორტრეტი სარკის ნამსხვრევებში

ს ა რ კ ე ე ბ ი

*ლაბირინთის შესაქმნელად ხომ საკმარისია,
ორი სარკე ერთიმეორის პირდაპირ დავდგათ.*

ხ. ლ. ბორხესი

სარკის ბუნების შესახებ ღრმა განაზრებების ტრადიცია პლატონიდან იწყება. ის ცდილობდა სარკით შექმნილი ილუზიების განქიქებას, მიაკუთვნებდა რა მას სამყაროს შემეცნების უდაბლეს საფეხურს. მიუხედავად ამისა, პლატონი თვლიდა, რომ ანარეკლები, გრძნობადის აღქმისგან გათავისუფლები-სკენ მოუწოდებს გონებას. მსგავსად მოფენილი ჩრდილებისა, გონიერ ადამიანს რომ გამოქვაბულიდან გასვლისთვის აღძრავს, ანარეკლებიც რაღაც ნიშანს წარმოადგენს და აიძულებს ადამიანს ნიშნის ბუნება უფრო ღრმად გაიაზროს.

გრძნობად სამყაროს პლატონი განიხილავს, როგორც სარკის ანარეკლს, უფრო სწორად, როგორც მარადიულ ფორმათა ანარეკლებს, ხოლო სხეული პლატონთან არის სულის ანარეკლი, რომელიც ჩნდება მაშინ, როცა სული მატერიას ეზიარება. ადამიანი არ უნდა დანებდეს ხილულის ხიბლს და თვითშე-

მეცნეების წყალობით, ხილულიდან სულის შემეცნებამდე ამაღლდეს. ადამიანი, როგორც ამტკიცებდა პლატონი, უნდა ზრუნავდეს საკუთარ სულზე, მაგრამ სულს მსგავსად თვალისა, არ შეუძლია თავისი თავის დანახვა. დიალოგში „პირველი ალკიბიადე“ სოკრატე და ალკიბიადე ერთმანეთისთვის წარმოადგენენ ცოცხალ სარკეებს, მეგობრებს, რომელთა თვალეში და სულებში სარკისებურად აირეკლება შეცვლის, უკეთეს ადამიანად ქცევის სურვილი. ნარცისის უბედურება მდგომარეობდა იმაში, რომ მან თვითშემეცნების ყველაზე უარესი ფორმა აირჩია და დაისაჯა ნემეზიდას მიერ, რადგან უარყო ნიმფა ექოს სიყვარული, ანუ უარი თქვა თავისი პიროვნების ჩამოყალიბებაში სხვის მედიაციაზე.

თუ სოკრატესა და პლატონთან სარკე თვითობის (auto to auto) „აღმშენებლობის“ ინსტრუმენტი იყო, ხოლო სახარებაში ცოდნა, თითქოს სარკეში არეკლილი, აღნიშნავს გადასვლას არასრულყოფილი ხედვიდან „პირისპირ ხილვამდე“ (I კორ. XIII, 12), ბორხესთან სარკე შიშის მომგვრელი ფენომენია. სარკე თანამედროვე სამყაროს მეტაფორაცაა, რომელიც შეიძლება განისაზღვროს როგორც საშუალოობის, მიმბაძველობის და დავინწყების სამყარო. „სხვა მხარე“ კი არის მხოლოდ პაროდია, ილუზორული საცხოვრებელი, მსგავსი იმისა, რასაც მინიერი ცხოვრება ეწოდება. ბორხესისთვის შემზარავია სარკეები და მამობა,

რადგან ისინი აორმაგებენ, განაგრცობენ იმ ლაბირინთს, რომლის ცენტრში (თუ მას აქვს საერთოდ ცენტრი!) მოთავსებული ადამიანი აღმოჩნდება სულ უფრო მეტად დაშორებული საეჭვო, ან სულაც არარსებული გასასვლელ-ისგან.

ლაბირინთი

...და ლაბირინთი, ადამთან ერთად დაწყებული.

ხ. ლ. ბორხესი „ძეს“

ერთი მხრივ, საგანთა მსგავსება, არასოდეს არის ისე დიდი, როგორც მეორე მხრივ, სხვაობა მათ შორის – ნერდა მონტენი „ესეებში“ (III, 13). ამავე პასაჟში მონტენი იმონმებს ციცერონს (აკადემიური საკითხები II, 18): დელფოსში იყო ერთი ადამიანი, რომელიც ამჩნევდა განსხვავებას კვერცხებს შორის და შეეძლო გამოეცნო, რომელი კვერცხი რომელი ქათმის დადებული იყო.

დეტალებზე ნადირობის მანია, უსასრულო დიფერენციაცია, ქმნის ლაბირინთის სივრცეს. რობერტ ბერტონის „მელანქოლიის ანატომიაში“ ის მელანქოლიის ძირითადი ტოპოსია¹. ლაბირინთს, რომელიც მალავს, ან ანადგურებს თავის გეგმას, აღარ ძალუძს ცოდნის რეპრეზენტაცია, რადგან ის ანალოგიათა

მიკრო-მაკროკოსმიური სისტემიდან ამოვარდნილია. ლაბირინთი ბორხესთან ნეგატიური ენციკლოპედიაა.

ენა

*ჩემი ენის საზღვრები,
შეადგენს ჩემი სამყაროს საზღვრებს.*

ლ. ვიტგენშტაინი

დიალოგში „კრატილე“ პლატონი ამბობს, რომ თუ „სახელმძღვანელი თავშივე შეცდა, ეს, რა თქმა უნდა აიძულებდა მას შემცდარიყო შემდეგშიც.. სწორედ ასევე, გეომეტრიული ფიგურების ხაზვისას, საკმარისია სულ მცირე უზუსტობა, მცირე შეცდომა და ამ შეცდომაზე აიგება ყველა დანარჩენი“. თუმცა, ენაში სრული თანხმობის მიღწევა შეუძლებელია. ენაში არსებული წინააღმდეგობანი გვაიძულებს, საგანთა შესაცნობად და მისაგნებად სახელებიდან კი არ გამოვიდეთ, არამედ, თვით საგნებიდან. ბორხესი ციტირებს ტენისონს: „თუ ჩვენ შევძლებდით იმის გაგებას, რა არის თუნდაც ერთი ყვავილი, გავიგებდით ვინ ვართ და რას წარმოადგენს სამყარო“.

პლატონის „კრატილეს“ გავლენით (სადაც პლატონს სახელთა კონვენციონალური თეორიის დასაცავად მაგალითად მოჰყავს სიტყვე-

ბი, რომლებიც გამოხატავენ არა საგანს, არამედ მოქმედების დასაწყისს ან რეზულტატს) მოთხრობაში „ტლონი..“ ბორხესი ჩვეულებრივი აღწერის მაგივრად, გამოსახავს მხოლოდ დროის ნაკადებს: „სიტყვა „მთვარე“ არ არსებობს, არის მხოლოდ ზმნა „გამთვარება“.

ბორხესი თავგანწირვით ცდილობს სიტყვიერების ფენის გარღვევას ყოფიერებისკენ, მაგრამ ყოფიერება დამცინავად უმჟღავნებს მას თავის ტექსტუალურ არსს. სიტყვებისგან სამყაროს შექმნით, შექმნას საკუთარი თავი, როგორც პიროვნება – ასეთია ბორხესის ლიტერატურული პროგრამის პათოსი, მისი ნარცისიზმის ფილოსოფიური ფესვები. ბორხესის ლიტერატურული ცდები, ენათესავება მისტიური ტრადიციების ჰალუცინაციურ ხილვებს. მისი პროზის ვერსიფიკაცია შეიძლება შედარებულ იქნას მაგიურ შელოცვასთან. გრძელი ჩამოთვლები, ციკლურობა, უცნაურ სახელთა დაშრევა – აი, მწერლის „შამანური დოლი“.

ლაბირინთი! ეს ხატება მართლაც ატარებს ენის ფილოსოფიის მთავარ იდეას. ასეთ მეანდრებში საყრდენი წერტილების გარეშე ხეტიალში, ასეთ სასოებადაკარგულ დაღლილობაში, საკუთარი თავის მოპოვების ნაცვლად, იკარგება სუბიექტის პირადი რეალობა. თავისი შემოქმედებით, ბორხესი, თითქოს ანთროპოლოგიის დასასრულს აღნიშნავს².

„ს ა მ ხ რ ე თ ი“

*ყოველი ადამიანის ცხოვრებაში დგება წამი,
როდესაც ის სამუდამოდ შეიმეცნებს
საკუთარ თავს.*

ხ. ლ. ბორხესი

ამ მოთხრობაში მოქმედება მიმდინარეობს მთავარი პერსონაჟის, მომაკვდავი იოჰანეს დალმანის ცნობიერებაში, სადაც სცენა, მსახიობები და მაყურებელი თავად დალმანია. ამიტომ, ასე შემზარავია სცენა, როდესაც მას უცნობი ადამიანი სახელით მიმართავს. მსგავს პასაჟს ვხვდებით კაფკას „პროცესში“. კონტრასტული თხრობა, ცნობიერებაში მიმდინარე ცნობა-ვერცნობის ნაკადი ბოლოს კაიროსით მთავრდება. ბორხესთან კაიროსი ცხოვრების ბოლო წამს ნიშნავს, ოღონდ ისეთის, როცა ადამიანს ეძლევა შესაძლებლობა, მისი ცხოვრების ყველაზე მთავარი მოვლენა, უდიდესი ძალისხმევის ფასად შეცვალოს. მომავლის წარსულად ქცევის³ საპირისპიროდ წარსულის მომავლად ქცევა, „კაიროსის“ ბორხესისეული გაგებაა⁴.

„ბაბილონის ბიბლიოთეკა“

გონების თვისებებს შორის,
საშინელებათა გამოგონებაცაა.

ბორხესი „მსოფლიო ბიბლიოთეკა“

უმბერტო ეკო, ამ მოთხრობის „დონ კიხოტან“ მოულოდნელი შედარებით, ძლიერ ეფექტს აღწევს: „დონ კიხოტის ბიბლიოთეკიდან რომლის თაროებზეც მხოლოდ სარაინდო რომანები ინახებოდა, შესაძლებელი იყო გამოსვლა. სამას ორმოცდაათი წლის შემდეგ, ბორხესი მოგვიყვება ისეთ ბიბლიოთეკაზე, საიდანაც გამოსვლა შეუძლებელია და სადაც ჭეშმარიტი სიტყვის ძიება უსასრულო და უიმედოა⁵.

ამ ორ ბიბლიოთეკას შორის სიღრმისეული კავშირი არსებობს: დონ კიხოტმა ირწმუნა, რომ სამყარო მისი ბიბლიოთეკის მსგავსია. ნაკლებად იდეალისტმა ბორხესმა კი გადაწყვიტა, რომ მისი ბიბლიოთეკა სამყაროს მსგავსია. ამიტომ ის, ბიბლიოთეკიდან გამოსვლის აზრს და აუცილებლობას ვერ ხედავდა. როგორც არ შეიძლება ასე თქმა: გააჩერეთ სამყარო, ჩავდივარ! ასევე არ შეიძლება გამოსვლა ბორხესის ბიბლიოთეკიდან.

ბორხესი არჩევანის წინაშე იდგა: ან მთელი ცხოვრება ღმერთის საიდუმლო ენის ძიებისთვის მიეძღვნა, ან ქება შეესხა ცოდ-

ნის სამყაროსთვის, როგორც ატომთა ცეკვისთვის, რათა შეექმნა არა მარტო ის, რაც იყო რაც არის, არამედ ისიც, რაც იქნება და შესაძლოა, ზუსტად ეს არის ბაბილონის ბიბლიოთეკის ბიბლიოთეკების ამოცანა. ასეთ შემთხვევაში, ბიბლიოთეკის უსასრულობის და ყოვლისმომცველობის პრობლემა მეორადი ხდება. ბაბილონის ბიბლიოთეკის ნამდვილი გმირი არა ბიბლიოთეკა, არამედ მისი მკითხველია, ახალი დონე კიხოტი, მოძრავი, თავგადასავლების მოყვარული, დაუცხრომელი გამომგონებელი, ალქიმიკოსი-კომბინატორი და ქარის ნისქვილების მოთვინიერების შემძლე“.

მარადისობა

*მარადისობა, რისი დამსხვრეული
ანარეკლებიც არის დრო.*

ბორხესი „მარადისობის ისტორია“

ბორხესის თითქმის ყველა ნაწარმოებში დევს ირონიით შერბილებული მცდელობა, ამ მოუხელთებელი მარადისობის (უსასრულობის) ჩამოთვლით ამოწურვისა. ბორხესისთვის მარადისობა მუდამ ახალია. მარადისობა არჩევანის შესაძლებლობის და მასზე პასუხისმგებლობის გარეშე, მარადისობა რომელშიც უკვე ყველაფერი სამუდამოდ იყო, ესაა ტოტა-

ლური ბიბლიოთეკის კომმარი (ხოლო „ბაბილონის ლატარეა“ უსაშველობის სიმბოლოს მეორე მხარეა).

ბორხესი ეჭვქვეშ აყენებს რეალობისადმი ზედაპირულ მიდგომას, ერთი სამყაროდან მეორეში, როგორც ოთახიდან ოთახში გასვლას. ასეთია დანერის გრანდიოზული და უტოპიური ჩანაფიქრი („ალეფი“), მისი გართმული ენციკლოპედიით. შესაძლოა, ასეთივეა ფუნესი („ფუნესი, მეხსიერების სასწაული“).

„სამყაროს სჭირდება მარადისობა“. ღვთისმეტყველებმა კარგად იციან, რომ თუ ღმერთი თუნდაც წამით უყურადღებოდ დატოვებს ჩემ ხელს, ეს სტრიქონები რომ გამოჰყავს, ის არარად იქცევა, თითქოსდა ბნელი ცეცხლით შთანთქმული. ამიტომაც, ისინი ამბობენ, რომ ზმნები „ყოფნა“ და „ქმნადობა“ ასე დაპირისპირებულნი აქ, ზეცაში ერთი და იგივეა.

უ ს ა ს რ უ ლ ო ბ ა

*თუ არსებობს უსასრულობა,
ყოველგვარი განაზრება ამაოა.*

პოლ ვალერი „წერილი მეგობარს“

ბორხესთან გვხვდება უსასრულობის რამდენიმე გაგება. ერთი ესაა ხაზის უსასრუ-

ლობა⁶, უსასრულობა აქ მიუღწევლობის სინონიმი. მეორე ესაა წრე („ორი მეფე და ორი ლაბირინთი“, „ნანგრევთა წრე“ და სხვ.), რაც გამოუვალ მიდგომარეობის, უსაშველობის სინონიმი. უსასრულობის კიდევ ერთი ვარიანტი გახლავთ ჩაკეტილი სივრცე, რომელიც სხვა, ასევე ჩაკეტილი სივრცის ნაწილია, მეორე სივრცეც ნაწილია მესამის და ა.შ. („მოთხრობა მოთხრობაში“). ასეთია უფსკრულის უსასრულობა, *Mise en abime*.⁷ ყველა ეს გაგება, ბორხესთან წარმოდგენილია როგორც ლაბირინთი. მაგრამ, ბორხესთან აგრეთვე არის გარდასახული სამყაროს უსასრულობა, სიმბოლური⁸ პლანი – ეს გახლავთ ლიტერატურის უსასრულობა. უსასრულობაზე, როგორც თვითკმარობაზე ბორხესი საუბრობს „ცხრა ნარკვევში დანტეს შესახებ“, სადაც მას ბეატრიჩე ეწოდება.

„უკვდავი“

უსასოდ ყოფას, სჯობს ყოფა მკვდარად.

ალ. ჭავჭავაძე

რონალდ ქრისტი ამ მოთხრობაში აღმოაჩინს კონრადიანულ-ელიოტისებურ მოგზაურობას სიმბოლურ წყვილიადის გულში. ბორხესის მიერ შექმნილ ფანტასმაგორიათა შორის, უკვდავთა ქალაქი ყველაზე შემზარავია. ტრიბუნი რუფო დაასკვნის, რომ „ეს ქა-

ლაქი შემზარავია. ისე შემზარავია, რომ თვით მისი არსებობა, თუნდაც საიდუმლო უდაბნოს შუაგულში, წამლავს წარსულსა და მომავალს და რალაციტ ცის მნათობებსაც ემუქრება.“

ამერიკელი ლიტერატურისმცოდნე ჰაროლდ ბლუმი შენიშნავს: „სიტყვა-გასაღები აქ არის „წამლავს“ და ძირითადი გრძნობა „უკვდავში“ ესაა ინფიცირების შიში. როცა ჰომეროსი თავს ამჟღავნებს, ის მუნჯი, უბადრუკი ტროგლოდიტია, ხოლო უკვდავების სასურველი მდინარე, მხოლოდ მღვრიე დინება“.

ტრიბუნი რუფოს გზა სიკვდილისკენ, მოკვდავობის მიღებას, ბორხესი ამზადებს არგუსის (ბებერი მომაკვდავი ძალღი „ოდისეადას“) ხსენებით. თუმცა, თუ ჰომეროსთან სიკვდილის წამი ემთხვევა ანაგნორისს და ცნობით გამონვეულ სიხარულს, ბორხესთან სიხარულს მოკვდავობის დაბრუნება იწვევს.

ს ი მ ე ტ რ ი ე ბ ი

მან თავის თავში ჩაკლა მარიონეტი.

პოლ ვალერი „სალამო ბატონ ტესტთან“

ამერიკელი მკვლევარი ჯ. ფიენი აღნიშნავს: ერთ რომელიმე პუნქტზე დაძაბული კონცენტრირება, ხშირად კომიკურ პერსონაჟთა არსს წარმოადგენს. ლორენს სტერნი თავის

რომანში „ტრისტრამ შენდი“ ორ ექსცენტრიკულ პერსონაჟს გვაცნობს. ძია ტობი, რადაც არ უნდა დაუჯდეს, ცდილობს გაარკვიოს, სახელდობრ სად დაიჭრა ნამიურის შტურმისას და ის დაუსრულებლად აგებს ნამიურის ციხესიმაგრის მოდელს. უოლტერ შენდის სწყურია განსაკუთრებული პროგრამის „ტრისტრაპედის“ შექმნა, რომლის მიხედვითაც იხელმძღვანელებდა საკუთარი ძის აღზრდისას. მაგრამ, ამ პროგრამის შექმნა დროში ვერ ეწევა ტრისტრამ შენდის ზრდას. ა. ბერგსონი („სინცილი“) შენიშნავს, რომ ორივე, ძია ტობი და უოლტერ შენდი მექანიკურ ტიპებს მიეკუთვნებიან. ორივე დაეძებს სიმეტრიას, რადგან სურთ რომ დრო ზუსტად შეესაბამებოდეს მათ მიერ წინასწარ მოხაზულ სქემებს. ესწრაფიან რა რეალობის მართვის გასაღებს, ისინი უსასრულოდ მეორდებიან. წარსულისკენ მიმართული კონცენტრირება ითხოვს, რომ აწმყო წარსულის სიმეტრიული იყოს. მომავლისკენ მიმართული კი, მომავლის აწმყოსადმი სიმეტრიულობას ითხოვს. ასეთი ახირება თავის თავში გულისხმობს იმას, რომ გარკვეულ ქმედებებს დროსა და სივრცეში შეუძლია ისეთ კონფიგურაციებამდე მიგვიყვანოს, მატერიალამ გონებამ ოდესღაც რომ უკვე მიიღო.

აზროვნების სიმეტრიულობა ბორხესის პერსონაჟებიდან ისეთ პერსონაჟებს ახასიათებს, სამაგიეროს გადახდის სურვილი რომ ამოძრავებთ.

„განშტოებულ ბილიკთა ბალი“

დანტეს ჯოჯოხეთი სამოთხეში იწყება.

პოლ კლოდელი

ბალი – უძველესი თემა ადამიანის შემოქმედებაში, ისეთივე მეტამორფოზებს განიცდის, როგორც თავად ადამიანი. ბალს აქვს რალაც ზედროული თვისება სულიერი მისტიკების პროვოცირებისა. სახარებისეული ცოდვათა გამოსყიდვა იწყება და მთავრდება ბალში. ცაო სიუეცინის (XVIII ს. ჩინელი ავტორი ბორხესის ამ მოთხრობის ერთ-ერთი ინსპირატორია) და ბორხესის ბალებს შორის ის ძირითადი განსხვავებაა, რომ პირველი განასახიერებს კოსმოსს, მეორე კი ქაოსს. ამიტომაცაა „გაუყუჩებელი ტკივილი და დაქანცულობა“.

კლასიფიკაცია

*მე არ ვენდობი ისეთ შემეცნებას,
რომელსაც საფუძვლად უდევს არა აზრი,
არამედ მხოლოდ კლასიფიკაციის კომფორტულობა.*

ბორხესი „რეალობის ერთ-ერთი ბოლო ვერსია“

ბორხესის ტექსტებისთვის ძალზე მნიშვნელოვანია, რომ ბორხესი თავს არიდებს სამ-

ყაროს სახელმძღვანელო ადამის პოზას.

ეს კაბალისტების სანუკვარი ოცნება იყო: სასრული რაოდენობის ასოების უსასრულობამდე კომბინირებით, ისინი იმედოვნებდნენ, რომ ერთხელაც ღმერთის ჭეშმარიტ სახელს აღმოაჩენდნენ. XVII ს-ის მოაზროვნეები ასევე იმედოვნებდნენ, გარდა ღმერთის სახელისა, სახელი მოექცებნათ სამყაროში თითოეული ინდივიდუუმისთვის და ამგვარად აეცილებინათ ენათა აღრევის შემდგომი წყევლა, რომელიც ცალკეული ცნებების ზოგადით აღწერას გვაგვალდებულებს.

ჯ. ლოკის აზრით, ენა, რომელიც მხოლოდ საკუთარი სახელებისგან შედგება და მხოლოდ განსხვავებებს აღნიშნავს, ვერ შეასრულებს ენის ზოგად ამოცანას: ის არ იქნება ხელისშემწყობი შემეცნებისა და კომუნიკაციისთვის. განსაკუთრებულ ენაზე მოსაუბრე სოლიფსისტი ხდება, მას მხოლოდ ავტოკომუნიკაცია შეეძლება („ფუნესი, მეხსიერების სასწაული“).

აი დასკვნა, რაც ბორხესმა კლასიფიკაციათა უსაფუძვლობაზე გააკეთა: „ჩვენ არ ვიცით, რა არის სამყარო“. და იქვე ამატებს: „სამყაროს ღვთაებრივი სქემის წვდომის შეუძლებლობამ, არ უნდა დაგვიკარგოს ჩვენი, ადამიანური სქემების შექმნის ხალისი“.

გ ა ნ დ ე ვ ნ ი ლ ნ ი

*ჭეშმარიტება ერესად იბადება
და ცრურწმენად კვდება.*

გ.ფ. ჭეგელი

კიდევ ერთი წამყვანი თემა ბორხესთან – არალიარებული ტრადიციები, კლასიკური ფილოსოფიიდან გაძევებული მარგინალები. ესენი არიან: ადრეული ქრისტიანობის ეპოქის გნოსტიკოსები⁹ და ახალი დროის მისტიკოსები, როზენკრეიციერები და ფრანკმასონები, უნივერსალური ენის შემქმნელები და მეოთხე განზომილების აღმომჩენები, ერეტიკოსები და მედიუმები.

ბორხესი, თითქოს მისთვისვე დამახასიათებელი შტრიხებით გამოსახავს ერესიარქ და თვითმარქვია ჰაქიმს,¹⁰ რომლის ხელობაშიც (მღებავი) იუდა იშიფრება და დაუნდობელი აღსასრულისთვის იმეტებს მას.

ი ს ტ ო რ ი ა

*კლეოპატრას ცხვირი რომ სხვანაირი ყოფილიყო,
მსოფლიო ისტორიაც სხვანაირი იქნებოდა.*

ბლეზ პასკალი

ბორხესი ირონიულად უყურებდა ნაციო-

ნალურ ფანატიზმს და „პროფესიონალ პატრიოტებს“. ის იმეორებდა ხოლმე მამის სიტყვებს: „არგენტინაში ისტორიამ კატეზიზისი შეცვალა“, მაგრამ განსაკუთრებით უყვარდა კარლეილის შემდეგი შეხედულება: „მსოფლიო ისტორია ნიგნია, ხოლო ჩვენ განწირულნი ვართ განუწყვეტლივ ვკითხულობდეთ და ვწერდეთ ამ ნიგნს, რომელშიც თავად ვართ ჩანერილნი“. ნოველაში „მოღალატისა და გამირის თემა“ ბორხესი დახვეწილი ოსტატობით გვაჩვენებს ისტორიის რელატიურობას.

ცხოვრება სიზმარია

*საერთო სიზმრები არსებობს
და მას რეალობა ეწოდება.*

ბორხესი, ჰერმან ბროხი „უცნობი სიდიდე“

ბორხესს (როგორც ჩანს, მხოლოდ მას), ეკუთვნის ღმერთი-სიზმრისმხილველის იდეა. იდეა მდგომარეობს იმაში, რომ არა მარტო ჩვენ ვმოქმედებთ, არამედ თავად ჩვენც ვილაცის მეტაფორა, ვილაცის სიზმარი, ვილაცის ვნება ვართ. ბორხესისთვის კულმინაციური მომენტი დგება მაშინ, როცა სიზმრის პერსონაჟი გააცნობიერებს საკუთარ პერსონაჟობას.¹¹

ბორხესი სიმპათიით იყო გამსჭვალული

იდეალისტი ჯ. ბერკლის მიმართ. ბერკლის ღმერთი, ეს არის ყველგანმყოფი დამკვირვებელი, რომლის ამოცანაა, ხედავდეს სამყაროს, როგორც მთელს. ამისათვის – თითქოს უსწორებს ბორხესი – საჭიროა მას მუდამ ვესიზმრებოდეთ.

„ფუნესი, მეხსიერების სასწაული“

*ხსოვნა უმაღლესი მიუთითებს,
რომ სულში უძრავობაა და არა მოძრაობა.*

პლატონი „კრატილე“ 437 ბ

ბორხესი, რომელიც ამბობდა, რომ ჩანერისთანავე ივინყებს ისტორიებს, ქმნის მთხრობელს, რომელიც გახსენებას ცდილობს. „Recuerdo“ (მახსოვს) – ასე იწყება მოთხრობა. მთხრობელი და გმირი ანტიპოდები არიან. ერთი მოგზაური მეცნიერია, მეორე ადგილზე მიჯაჭვული ინვალიდი. ერთი მოგონებებზე მონადირეა, მეორე კი მოგონებების მსხვერპლი. ცხენიდან გადმოვარდნისას, ფუნესი კარგავს ცნობიერებას, მაგრამ მოიპოვებს ჰიპერტროფირებულ მეხსიერებას.

ფუნესი ახერხებს აღქმისა და გახსენების აქტი ერთდროულად მოახდინოს, თითქოს არისტოტელეს განსაზღვრების უარყოფა სურდ-

ეს: „არ შეიძლება ანმყოში იხსენებდე იმას, რასაც ანმყოში აღიქვამ“.12 ფუნესი თავს აღიქვამს, შთაბეჭდილებების უნიკალურ საცავად და იმავდროულად, როგორც ყოველგვარ ღირებულებას მოკლებულ ნივთების ქაოსად:

მოძრაობა, დრო, სივრცე დიფერენციალების უსასრულო მწკრივებად იშლებიან. მთხრობელს ეჭვი ეპარება, აქვს თუ არა ფუნესს ასევე განსაკუთრებული აზროვნების უნარი.¹³

ფუნესის მტკიცება, რომ მისი სიზმრები ჰგავს სხვათა სიფხიზლეს, შეიძლება შევაბრუნოთ: ჩემი სიფხიზლე ისეთივეა, როგორც თქვენი სიზმარი. (ფუნესის ნათესავის სიტყვები მის დაცემაზე, მთხრობელის მხრიდან ხასიათდება, როგორც სიზმარი, შედგენილი უფრო ადრეული ელემენტებისგან). შიფრების შეცვლის და სახელების გადარქმევის, ახალი ენობრივი ნიშნების შექმნის მცდელობისას, მღვიძარე ფუნესი ასრულებს ოპერაციებს – ჩვეულებრივ სიზმარში რომ ხდება და რალაც-ით გვაგონებს ფროიდის თეორიებს, რომლის მიხედვითაც, სიზმრის ფუნქციონირება მისი შესქელების და ძვრის ხერხებით წარმოადგენს სემანტიკურ სამუშაოს, ხოლო სიზმრის მეორედ დამუშავება, რომელიც ცდილობს აბსურდული შთაბეჭდილების მოცილებას, წარმოადგენს სინტაქსურ სამუშაოს. ფუნესი, ახალი ნიშნებით სახეს უცვლის სამყაროს, უძილობაში რომ ესიზმრება.

ბორხესის მიერ აღწერილი შემთხვევა საინტერესოა იმით, რომ გვთავაზობს სამყაროს განსაკუთრებულ მოდელს, რომელსაც წარმოაჩენს უსასრულობამდე განვრცობილ, უცნობი პრინციპებით შედგენილ კატალოგებში. ყველანაირი მოდელი შესაძლებელია და შეუძლებელია! – ასეთია ბორხესის პარადოქსული, იუმორისტულ-სერიოზული არგუმენტაციის არსი.

ს ხ ვ ა

*მხოლოდ ურთიერთობაში..
იხსნება „ადამიანი ადამიანში“.*

მ. ბახტინი

ნოველაში „შემოჭრილი“ ძმები ნილსონები იმდენად შეკრულნი არიან უპიროვნო, გვაროვნული კავშირით, რომ „დამოუკიდებელი“ ნაბიჯის გადადგმა მათთვის შესაძლებელია მხოლოდ სხვის, უცხოს განადგურებით. ასეთი ცნობიერებისთვის სხვა მისაღებია მხოლოდ როგორც დამცირებული, განადგურებული, რადგან გვაროვნული ტიპის ცნობიერებას ეშინია სხვების, ეშინია სხვებთან შერცხვენის (მათი ანონიმური, კოლექტიური მზერა და სასამართლო დაჟინებით მყოფობს ამ ნოველაში).¹⁴

ბორხესი ხშირად ეხება ისეთ პრობლემას, როგორიცაა შეტყობინება და მისი ნაკითხვა („განშტოებულ ბილიკთა ბალი“), ან როგორც ერთის, ისე მეორის შეუძლებლობა („ემა ცუნცი“). ბორხესის პერსონაჟები ვერ აღწევენ თავს საკუთარ ლაბირინთს და ისღა შეუძლიათ განავრცონ იგი. ერთმანეთის ძიება დალუპვით მთავრდება – სხვა, (არა-მე) ასეთ სამყაროში მხოლოდ მკვლელი, ან მსხვერპლი შეიძლება იყოს.

სხვის უარყოფა ნიშანია საკუთარ ერთადერთობაზე განუზომელი პრეტენზიისა. მითიური ასტერიოსი („ასტერიოსის სახლი“) მოიკვეთს საკუთარ თავს სამყაროსგან იმ მიზეზით, რომ „განუმეორებელია“. ასე ღალატობს ის თავის დანიშნულებას (ორფიკული ტექსტების მიხედვით) შეაერთოს მინიერი და ზეციური.

ბორხესის პერსონაჟთა დიდი ნაწილი, თითქოს თავისით უუცხოვდებიან საზოგადოებას და მოხალისეებად მიდიან ველურებში. ასეთია, ინგლისელი ქალი¹⁵ („ამბავი მეომრის და ტყვე ქალწულისა“), ასეთები არიან რეგრესის გზაზე დამდგარი პერსონაჟები მოთხრობებში „უკვდავი“, „ბროუდის მოხსენება“, „ოცდაათა სექტა“.

და პირიქით, სხვისადმი გახსნილობით „სხვა სიკვდილის“ გმირი, პოულობს ძალას, მანკიერი წრის გასარღვევად და ქვეყნად იშვიათ ბედნიერებას შეიცნობს.

ორე უღები, ანარეკლები

*მრავლად გადაქცევა გასაკვირი არაა,
შენ გამთელება სცადე!*

უჩენ იენი „მოგზაურობა დასავლეთში“

ანტიკურობიდან მომდინარე მოწოდებას „შეიცან თავი შენი“ ბორხესი ორეულების თემას უკავშირებს („წარმოსახვით არსებათა წიგნი“). თვითშემეცნების მსგავსად, გაორებით იწყებიან პოეტური ქმნილებანი, რომლებიც თავის მხრივ, მეორდებიან სხვა ხატებში. ისინი, თითქოს სარკეებში აირეკლებიან და მათთვის ათვლის წერტილად იქცევიან საკუთარი სამყაროების შესაქმნელად. მწერალს ამოძრავებს მკრეხელური ვნება: მას სურს, შექმნილს მიანიჭოს ღვთაებრივი ყოფიერება. ამიტომ, მისი გაორება ერთმანეთში არეკლილ ხატებათა სიმრავლეში გადაიზრდება. ბორხესისთვის ანარეკლთა ასეთი სიმრავლე ლიტერატურის უმაღლესი ღირსებაა. ის თვლის, რომ ყოველი ანარეკლი სტილისტიკურად ორიგინალზე უმჯობესია, ისე, როგორც მენარის ფრაგმენტული „დონ კიხოტი“ სერვანტესისაზე უფრო დახვეწილია.

შექმნილ ხატებაში თავის დაკარგვა ბორხესისთვის პოეზიისგან განუყოფელია: „ადამიანი იწყებს ქვეყნიერების ხატვას. გადის წლები, ის სივრცეს ავსებს პროვინციებით,

სამეფოებით, მთებით, ყურეებით, გემებით, კუნძულებით, თევზებით, ოთახებით, ცხენებით, ვარსკვლავებითა და ადამიანებით, ხოლო გარდაცვალებამდე ცოტა ხნით ადრე აღმოაჩენს, რომ ხაზების ეს მრავლისდამთმენი ლაბირინთი მისივე სახის ნაკვთებია“ (ბორხესი „მუზეუმი“).

კომენტარები

1. შდრ.: „ლაბირინთი დაბნეულობის ნამდვილი სიმბოლოა. ამიტომაც ავირჩიე. ადამიანურ გრძნობათა შორის, ჩემთვის ყველაზე ჩვეული ხომ დაბნეულობა, ალტაცება და გაოცებაა. ოლონდ, ყოველთვის ჩესტერტონისეული ალტაცებული გაოცება არა. ჩესტერტონი წერს: „თუკი მზე ყოველ დილას ამოდის, ამის მიზეზი ისაა, რომ ღმერთი ბავშვივითაა. მზე ამოდის, ღმერთი ხარობს, ტაშს შემოჰკრავს და ამბობს: კიდევ ერთხელ! ჩვენ ისე ნორჩი არ ვართ, როგორც მამაჩვენი. ჩვენ მოგვბეზრდა მზის ამოსვლა, მზის ჩასვლა, ნელინადის ოთხი დრო, ადამიანის ასაკობრივი ფაზები, მას კი არა“. ბორხესი „ჩემი პროზა“
2. შდრ.: ადამიანი ისევე გაუჩინარდება, როგორც ზღვის სანაპირო ქვიშაზე მოხაზული ფიგურა. მიშელ ფუკო „სიტყვები და საგნები“
3. თითქოს ბოროტი სულის ნაკარნახევს ჰგავს შემდეგი მსჯელობა: „ის, ვინც უნდა განახორციელოს საშინელი აქტი, უნდა წარმოიდგინოს, ეს უკვე ჩადენილი აქვს, უნდა მიიღოს მომავალი ისევე შეუცვლელად, როგორი შეუცვლელიც წარსულია“ („განშტოებულ ბილიკთა ბალი“).
4. კაიროსის შეუძლებლობაზე წუხილად ჩანს ნიკუმანური პასაჟი მოთხრობაში „ემა ცუნ-

ცი“: მოუნდა, უცბად ხვალინდელ დღეში აღმოჩენილიყო, მაგრამ უმაღვე მიხვდა სურვილის უაზრობას, რადგან მამის სიკვდილი ის ერთადერთი რამ იყო, რაც მოხდა სამყაროში და რაც უსასრულოდ გაგრძელდებოდა.

5. თითქოს კირკეგორის სიტყვების (თუ სამყაროს მრავალფეროვნებისათვის აუცილებელია, რომ ჯოჯოხეთში იყოს ერთი ადამიანი და ეს მე ვიქნები, მე მაინც უფსკრულიდან ქებას შევასხამ ღვთაებრივ სამართალს) გავლენა იგრძნობა „ბაბილონის ბიბლიოთეკის“ ამ ფრაგმენტში: დე, იარსებოს ზეცამ, თუნდაც პირადად ჩემი ადგილი ჯოჯოხეთში იყოს. დე, ვიცემო, ვენამო და გავნადგურდე, მაგრამ იყოს ერთი წამი, ერთი არსება, როდესაც ეს უკიდვგანო ბიბლიოთეკა თავის გამართლებას პოულობს.
6. ზენონის აპორია „აქილევსი და კუ“ *Regressus in infinitum*-ის აღმნიშვნელია. აი, რას წერს ბორხესი ესეიში „კუს ავატარები“: ჩვენ მოგველანდა სამყარო. ჩვენ ის დავინახეთ როგორც მკვრივი, იდუმალი, ხილული, განფენილი სივრცეში და მდგრადი დროში; მაგრამ როგორც კი დავუშვით ამ შენობაში უგუნურობის ვიწრო და მარადიული ნაპრალი, გასაგები გახდა, რომ ის ცრუა.
7. *Mise en abime* – ჰერალდიკური ფიგურა.

ბორხესისთვის აღნიშნავს მთელს, რომელიც საკუთარი თავის ნაწილია. ესაა „ალეფი“, ანუ ის წერტილი, სადაც გადაჯვარედინდება პლატონის ფილოსოფიის კატეგორიები – მსგავსი და განსხვავებული, მთელი და მრავალი, ეს იმ უფსკრულში ჩაძირვაა, რომელიც სამყაროს შესაქმნეს ჰგავს.

8. შდრ.: წარმოსახვის უნარს მოკლებულნი, სისასტიკით გამოირჩევიან. ბორხესი „ბროუდის მოხსენება“
9. ესეიში „ფსევდო ბასილიდეს გამართლება“ ბორხესი წერდა: პირველ საუკუნეებში გნოსტიკოსები ეკამათებოდნენ ქრისტიანებს. შემდგომ მათ ანადგურებენ. თუმცა, ჩვენ თავისუფლად შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ სავარაუდო ტრიუმფი. მაშინ, ალექსანდრიის და არა რომის გამარჯვება, გიჟური და უნმინდური ისტორიები, ლოგიკური, ამაღლებული და ჩვეულებრივი გამოჩნდებოდა.
10. შდრ.: „ხანდახან (ეს ყველაზე მძიმე კომარებია) ვხედავ საკუთარ გამოსახულებას სარკეში, მაგრამ გამოსახულება ნიღბიანია, და ვერ ვხედავ ნიღბის ჩამოგლეჯას, მეშინია, დავინახო ჩემი ნამდვილი სახე, რომელიც საზარელი წარმომიდგება. შეიძლება თვალწინ წარმომესახოს კეთრი, ან უბედურება ან რამე ისეთი საშინელი, რომ შეუძლებელია წარმოდგენა“. ბორხესი

„შვიდი სალამო“ გვ.42

11. უნდა ითქვას, რომ ზემოთ ციტირებული ფრაგმენტი უ. ეკოს სტატიიდან ძალზე ოპტიმისტურია. ბორხესის უნივერსუმში ვერცერთი პერსონაჟი ვერ აღწევს თავს პერსონაჟობას და ვერ გარდაისახება ავტორად.
12. Arist. „De memoria et reminiscencia“, 10451 a/b. თუმცა აქ პლატონიც შეიძლება დავამატოთ. თავად ბორხესი ესეიში „პამპა“ შენიშნავს: აღქმა წარიმართება მეხსიერებით. ამ დოქტრინას ფსიქოლოგებამდე მრავალი საუკუნით ადრე ავითარებდა პლატონი.
13. შდრ. ნიცშე: „ზოგი იმიტომ ვერ ხდება მოაზროვნე, რომ ძალიან კარგი მეხსიერება აქვს“. ნიცშეზე აშკარა თუ ფარული მინიშნებები ამ მოთხრობაში უხვად არის.
14. არგენტინელი მწერალი რიკარდო პილია სტატიაში „სხვისი მეხსიერება“ შენიშნავს: „ბორხესის საუკეთესო მოთხრობები ამ თემებს უტრიალებენ: პირადი მოგონების არასაიმედოობა, გაყალბებული ცხოვრება, შემოცხუებული გამოცდილება. მისი პარანოიდული სამყაროს გასაღებიარა ამნეზია, არამედ პიროვნებით და მეხსიერებით მანიპულირება. მკითხველს ისეთი გრძნობა უჩნდება, თითქოს გზა დაეხნა და მას კვლავ და კვლავ აბრუნებენ მზაკვრულად აგებული ლაბირინთის ცენტრში. ბორხ-

ესის პროზაში ასეთად წარმოდგენილია პოლიტიკა. საკმარისია „ბაბილონური ლატარია“ ნაწიკითხვით, რათა გავიგოთ: სახელმწიფოს, როგორც ტოტალური სათვალთვალო აპარატის როლი, ესაა ყალბი მეხსიერების და უპიროვნო გამოცდილების შექმნა – „როგორც ყველა ბაბილონელი, მეც პროკონსული ვიყავი; როგორც ყველა, მეც ვყოფილვარ მონა. გამომივლია ყოვლისშემძლეობა, პატივის აყრა, დატუსაღება“. შურისმაძიებელი რედ შარლახის ფიგურა („სიკვდილი და ფარგალი“), ამ ახალი ტიპის ცნობიერების გამომხატველია. გმირი აქ მთლიანად გარე სივრცეში ცხოვრობს, მასში არაფერია თავისი, არაფერია პიროვნული. გმირი ისაა, ვინც შაბლონად იქცევა, ვინც გაყალბებულ ცხოვრებას და შემოტყუებულ გამოცდილებას ამრავლებს“. შაბლონად გადაქცევას ბორხესი აღწერს ნოველაში „მოლაღატისა და გმირის თემა“, სხვისი მეხსიერების ძალაუფლებას ადამიანებზე ნოველაში „შეხვედრა“.

15. ეპიზოდი, როდესაც გაველურებული ინგლისელი ქალი ცხვრის სისხლს ეწაფება, უცნაურად, კონტრასტულად ჰგავს „ოდისეაში“ აღწერილ აჩრდილთა გამოხმობას.

თანგმანები

რეფერატი კირკეგორზე

გ ა ხ ს ნ ა

ამ თემაზე ყველაზე ღრმა განაზრებანი კირკეგორს ეკუთვნის. აქ თავს იჩენს თვითობის – ჩამოყალიბების უღრმესი წინააღმდეგობა: ადამიანს შეუძლია სურდეს გახსნა, ან არადა შეუძლია შეენინააღმდეგოს ამას. ეს ძალები ყოველ ადამიანშია და მუდმივად ერთმანეთს ებრძვიან. გახსნა არასოდეს მთავრდება. ვიდრე ადამიანი არსებობს, იგი ცხოვრობს გახსნის პროცესში, ან საბოლოო გაუმჭვირვალობაში იკეტება. გახსნის პროცესი ხასიათდება არა ნებისმიერი გახსნილობით ყველასა და ყველაფრის წინაშე: „რაც უფრო განვითარებულია ადამიანში სინდისი, მით უფრო განვრცობილია იგი, თუნდაც ეს ადამიანი მონყვეტილი იყოს გარე სამყაროს“. სოკრატეს ირონია იყო „ზუსტად ის ჩაკეტილობა, ისეთი მონყვეტა გარე სამყაროსგან, რომელიც განივრცობოდა ღვთაებრივში“. არასოდეს ინდივიდუალობა არ ვითარდება უფრო ღირსეულად, ვიდრე მაშინ, როცა ის ჩაკეტილია დიადი იდეის მშობლიურ წიაღში“.

გახსნას კირკეგორი თავისუფლებას უწოდებს, ხოლო თვითჩაკეტვას – არათავისუფლე-

ბას. ეს აბსოლუტური ჩაკეტილობა არ იკეტება კიდევ სხვა რამესთან ერთად (მსგავსად დიადი იდეის მშობლიურ წიაღში მცხოვრებისა), არამედ მასში იკეტება ადამიანი. ამ ორი სახის ჩაკეტილობას შორის (ერთი და იმავე სახელით რომ იწოდებიან) იმდენად არსებითია განსხვავება, რომ ისინი უბრალოდ სანინალმდეგო მნიშვნელობისანი არიან. რეალურ სამყაროში მათი ბრძოლა განუწყვეტლივ გრძელდება. ბრძოლა უსასრულოდ მრავალფეროვანია. „ადამიანის ცხოვრებაში მნიფდება წამი, როცა მისი სული ითხოვს უფრო მაღალ ფორმას, რომელშიც შეუძლია სწვდეს საკუთარ თავს, როგორც სულს. ადამიანი მთლიანად ჩათრეულია მიწიერ ცხოვრებაში და ახლა სულს თითქოს უნდა ისევ მოკრიბოს თავი ამ გაფანტულობიდან“. მაგრამ განყენებისა და დაჩრდილვის გზები ურიცხვნი არიან: „კომფორტი¹; ცნობისმოყვარეობა, რომელიც ვერასოდეს ხდება ცნობისმოყვარეობაზე მეტი; ქალაჩუნობა, რომელიც წყნარდება და იმედდება, როდესაც სხვას ეყრდნობა; ფარისევლური იგნორირება; ჩლუნგი საქმოსნობა²“; „ადამიანი ცდილობს, გართობის ან მუშაობის³ საშუალებით შეინარჩუნოს ბუნდოვანება საკუთარ თავთან მიმართებით“.

გახსნის გზა – შინაგანობაა. შინაგანობა კი – კირკეგორის მიხედვით – მარადისობის გაგებაა. „მარადისობის უარყოფა შეიძლება გამოიხატოს სხვადასხვა სახით: როგორც

დაცინვა, როგორც დროითობით შთაგონებულობა⁴ და სხვა“.

სხეულის ფუნქციებით დაწყებული თვითცნობიერების ფორმებით დამთავრებული, არსებობს „არათავისუფლებათა“ მთელი მწკრივი, რომლებშიც შეიძლება შეფერხდეს სული. გახსნის პროცესი ჩერდება როგორც „ზედმეტად დაძაბულ მგრძობელობაში, ალგ-ზნებადობაში, ნევრასთენიაში, ისტერიაში, იპოქონდრიაში და ა.შ. აგრეთვე მყარად დაცულ ორთოდოქსიაში, ღვთისმოსავად განვრთნაში, „ობიექტურ“ ჭეშმარიტებაზე ჩაციკვლაში. როცა ეს მყარად აღბეჭდილი პოზიციები გახსნილი და გაგებული უნდა გახდნენ, ადამიანს ყოველთვის შიში იპყრობს. ის ეწინააღმდეგება გამორკვევას, რადგან ჩაეფლო შეზღუდულ თვითობაში, რომელსაც არსებით თვითობად მიიჩნევს თვითობად-ჩამოყალიბების მაგიერ. ამ მოვლენებმა მხოლოდ იმიტომ შეძლეს მისთვის დამაბრკოლებელ, შეუღწევად ხატებებად აღმოცენება, რომ მან ზურგი აქცია გახსნის პროცესს, რომელიც მუდამ კითხვის ნიშნის ქვეშაა, მაგ.: „რა ძალისხმევას აღარ მიმართავენ ჩვენს დროში, რათა მოიყვანონ ახალი მტკიცებულება სულის უკვდავებისა; ფიქრი უკვდავების შესახებ თავისთავში ატარებს ერთგვარ ძალაუფლებას. მისი შედეგები გვაფორიაქებს, მისი მიღება გულისხმობს პასუხისმგებლობას, რომელიც შესაძლოა ისე შეცვლიდა მთელ ცხოვრებას, რომ ადამიანებს

ამის შეეშინდებოდათ. ამიტომ ისინი თავს იწყნარებენ იმით, რომ გონებას დაბავენ და ახალ მტკიცებულებას ეძებენ... ყოველი ასეთი პიროვნება, რომელსაც ძალუძს მოიყვანოს მტკიცებულება სულის უკვდავების სასარგებლოდ, თუ მაინც არაა შესაბამისად მიმართული, მუდამ შეძრწუნდება იმ კითხვის წინაშე, თუ რას უნდა ნიშნავდეს, რომ ადამიანი უკვდავია. ეს ყოველთვის შეაწუხებს, ყოველთვის დისკომფორტს შეუქმნის, თუკი სრულიად უბრალო ადამიანი სრულიად უბრალოდ ილაპარაკებს უკვდავებაზე“. „ყველაზე მკაცრი ორთოდოქსიის მომხრემ... იცის ყველაფერი, რისი ცოდნაც აუცილებელია; იგი მუხლს იყრის სინმინდის წინაშე; ჭეშმარიტება მისთვის – ცერემონიის განსახიერებაა... მან ეს ყველაფერი იმ ადამიანივით იცის, ვისაც შეუძლია მათემატიკური განტოლების გამოყვანა, თუ გამოიყენება ასოები ABC, მაგრამ არ შეუძლია, თუ გამოიყენება DEF; ამიტომაც ეშინია, როდესაც ისეთი რამ ესმის, რაც ზუსტად იგივე არ არის“⁵.

შინაგანობა (რაც კირკეგორთან თვითობის-ჩამოყალიბების, გახსნის იდენტურია) არ გაგვანჩნია არა მექანიკურად, არამედ ნებაზე მიშვებულ ქმედებათა გამო. ყველა იმ ფორმას, სადაც შეწყვეტილია გახსნა, კირკეგორი მოიხსენიებს, როგორც „სასონარკვეთას“. ამასთან, სასონარკვეთილ ადამიანს ან არ სურს საკუთარ თავად ყოფნა, ანდა პირიქით ანჩხლობის

გამო სურს დარჩეს ისეთად, როგორც უკვე არის.

სასონარკვეთილება, რომელსაც არ სურს საკუთარი თავი

ის, რაშიც ასეთი ადამიანი (რომლის არსებობაც განისაზღვრება, როგორც უშუალობა) ხედავს საკუთარ ცხოვრებას, იკარგება „ბედის დარტყმით“... იგი უწოდებს თავს სასონარკვეთილს, განიხილავს თავს გარდაცვლილად, როგორც საკუთარ აჩრდილს. ეს თავისებური ოინია – „თავის მომკვდარუნება“. თუკი მოდის გარედან დახმარება, კვლავ იწყება ახალი ცხოვრება... თუ არავითარი დახმარება არ მოდის, ადამიანს მაინც უბრუნდება სიცოცხლე, ოღონდ: „აღარასოდეს გახდება ის, ვინც იყო“. სასონარკვეთის ჟამს მისთვის არ არსებობს უფრო სანუკვარი სურვილი, ვიდრე სხვად ყოფნა ან სხვად გახდომაა. რადგანაც უშუალო ადამიანი საკუთარ თავს არ იცნობს, იცნობს მხოლოდ მუნდირით და გარეგანი მხრიდან ასკვნის, რომ ფლობს თვითობას.

თუ უშუალობა ნაწილობრივ მაინც შეიცავს რეფლექსიას, მაშინ ადამიანს შეიძლება აღარ სურდეს სხვად ყოფნა, მაგრამ იმ ადამიანივით იქცევა, რომელმაც სახლი მიატოვა

და ელის, როდის გადაივლის ყველა უბედურება. ვიდრე სიძნელეები არსებობს, იგი ვერ ბედავს შინ დაბრუნებას. მხოლოდ ხანდახან თუ შეიხედავს, ცვლილებების მოლოდინში. და თუ მართლაც ყველაფერი შეიცვალა კვლავ ბინადრდება, კვლავ „საკუთარ თავად იქცევა“, როგორც თვითონ ამბობს, თუმცა სინამდვილეში იმას უბრუნდება, რაზედაც შეჩერდა. აქ ადამიანი, ასე ვთქვათ, „ქვევიდან გამოძრომას“ ცდილობს.

თუკი სიძნელეები არსად უჩინარდება, მაშინ იგი სხვა ხერხით შველის თავს. შინაგანობისგან სავსებით პირს იბრუნებს. მისთვის თვითობის მთელი სიღრმისეული პრობლემა გადაიქცევა თავისებურ ყრუ კარად სულის მივარდნილ ადგილას; კარად, რომლის მიღმაც არავინაა. იგი იწყებს მხოლოდ გარეგან, როგორც იტყვიან, ნამდვილ, საქმიან ცხოვრებას. იმ მცირეოდენ რეფლექსიას, რომელიც ჯერაც შერჩენია, ძალზედ წინდახედულად ექცევა... თანდათანობით კი მის დავინწყებას ახერხებს; წლების შემდეგ სასაცილოდაც არ ჰყოფნის ის, – მან ხომ ბედნიერად იქორწინა, ხომ საქმიანი, ფხიანი ადამიანია, მამა და ბიურგერი. ცხოვრების გაკვეთილების დასწავლის შემდეგ საკუთარ დროსა და საკუთარ ბედს შეეგუა.

ასეთ ადამიანთა ცხოვრებაში ზოგჯერ ისიც ხდება, რომ საკუთარ სულში ჩაიხედავენ ხოლმე. თუმცა პირველ სიძნელეებამდე მიდიან და შემდეგ თავს ანებებენ. მაშინ ისინი ივი-

წყებენ თავიანთ საუკეთესო ხანას, თითქოს ის ბავშვობა ყოფილიყოს. ასეთი სასონარკვეთა – ყველაზე უჩვეულებრივესია. ამიტომ, გავრცელებული აზრის თანახმად, სასონარკვეთა ახალგაზრდობას შეშვენის და არა ჩამოყალიბებულ ადამიანს. თუ ვიგულისხმებთ, რომ რწმენასა და სიბრძნესთან მიმართებაში ყველაფერი იმგვარად მოსახერხებელია, რომ წლებთან ერთად ეს ყველაფერიც გვემატება, მაშინ მხედველობიდან გამოგვრჩება, რომ ადამიანი – სულია და არა ცხოველის ჯიში. სინამდვილეში სულ პირიქითაა. წლებთან ერთად მან შეიძლება დაკარგოს ცოტაოდენი ვნებიანობა, გრძნობა და ფანტაზია, მცირედი შინაგანობა, რომელიც ჰქონდა, და ყოველგვარი წილადობილას გარეშე მივიდეს ისეთ ტრივიალობამდე, როგორიც ცხოვრების მულამის გაგებაა. თუკი ადამიანი ნამდვილად ვითარდება წლიდან წლამდე, ის ხდება მომწიფებული თვითობის რაობის გაცნობიერებაში და შესაძლებელია, უფრო მწარედაც წარეკვეთოს სასო.

ასეთი სასონარკვეთა საკუთარი სისუსტის გამო ვალალებს. მაგრამ იმის მაგივრად, რომ გადაუხვიოს ამ გზიდან, რათა რწმენამდე მივიდეს, ის უღრმავდება სასონარკვეთასა და სისუსტეს.⁶ ასეთი სახით კარჩაკეტილი ადამიანი მოჯადოებულ წრეზე მოძრაობს. თუ ეს გაუცხოება გრძელდება, მაშინ თვითმკვლელობის საფრთხე წარმოიქმნება. თუმცა

შეიძლება ისეც მოხდეს, რომ ვინმეს გული გადაუშალოს, მაგრამ ამას მაშინვე ინანებს. ასეთი ტიპის ადამიანი შეიძლება შევადაროთ ტირანს, რომელსაც უნდა ვინმესთან თავის ტანჯვაზე ისაუბროს და, ამგვარად, უამრავ ადამიანს ხოცავს. მისთვის სანდო ადამიანებს უეჭველი სიკვდილი ელით.

სასონარკვეთა, რომელსაც სურს საკუთარი თავი. სიჯიუტე

მარადიულის ნყალობით თვითობას ვა-
ჟკაცობა ეყოფოდა საკუთარი თავის დასა-
კარგავად, რათა მოეპოვებინა ის.⁷ აქ კი მას
თვითდამკვიდრება სურს. მისი მიმართება
საკუთარი თავისადმი ექსპერიმენტულია. მას
არ გააჩნია არავითარი ძალაუფლება საკუთარ
თავზე, ამიტომაც საფუძველშივე არ ჰყოფნის
სერიოზულობა. მას მხოლოდ სერიოზულობის
სიმულაცია შეუძლია. თვითობას ისე მცირე
შანსი რჩება, რომ სულ უფრო და უფრო ცხადი
ხდება მისი ჰიპოთეტურობა. ის – მეფეა სამე-
ფოს გარეშე. სასონარკვეთილი თვითობა მხ-
ოლოდ ოცნების კოშკებს აგებს შეუსვენებლივ
და სიცარიელეს ეფარეკავება. მისი ხიბლი ნამ-
იერია – ასეთი თვითფლობა, ასეთი სიმტკიცე,
ასეთი ატარაქსია და ა. შ. და მაინც, მისთვის

შეუცნობელი რჩება მისივე არსი. საბოლოოდ ის რაიმე პრინციპულ ვნებას შეეყრება. მაშინ იგი თავს კლდეზე მიჯაჭვულ პრომეთედ იგრძნობს. თავს ირწმუნებს, თითქოს ხიჭვი ისე ღრმად შეჭროდეს ხორცში, რომ მისი მოშორება შეუძლებელი იყოს. იგი ბოროტდება მთლიანად არსებობაზე და, თუ საქმე საქმეზე მიდგა, ხალისით აირჩევს ყველანაირ ჯოჯოხეთურ წამებას, ვიდრე შველა ითხოვოს. ტანჯულს მართალია აქვს ერთი-ორი წესი, რომლითაც მისაღები იქნებოდა დახმარება... მაგრამ თუ ისეთი დამხმარეს ხელში აღმოჩნდება, ვისთვისაც ყველაფერი შესაძლებელია, ხოლო თვითონ თითქოსდა არარად უნდა იქცეს, მაშინ იგი გაჭიანურებულ ტანჯვა-წამებას ამჯობინებს.

დ ე მ ო ნ უ რ ი

ადამიანი, რომელიც აცნობიერებს, რომ ჯიუტად სურს საკუთარი თავი, „დემონური“ ხდება. რელიგიური ადამიანი სავსებით მიემართება ღმერთს, დემონური კი – საკუთარ თავს. მიუხედავად ამისა, მისთვის უცხო არაა განსულიერება („დემონურ ადამიანში უფრო მეტი კარგია ჩადებული, ვიდრე ტრივიალურში“). დემონური ადამიანი ეგზისტირებს. ჩვენს პირწმინდად სპეკულაციურ დროში „ადამიანი, რომელიც უბრალოდ ეზისტირებს ისეთივე ენ-

ერგით, როგორც საშუალო ბერძენი ფილოსოფოსი, ითვლება დემონურად“.

„რაც მეტია ცნობიერება ასეთ ადამიანში, მით მეტ ძალას იძენს სასონარკვეთა და გარდაიქმნება დემონურში. მას უკვე აღარ სურს ტანჯვისაგან გათავისუფლება. ოდესღაც ყველაფერს მსხვერპლად გაიღებდა, ოღონდაც მისგან თავი დაეღწია. მაშინ აიძულეს მოეცადა და უკვე ყველაფერი დაგვიანდა. ახლა მას სურს აუშხედრდეს ყველას, უნდა ის ადამიანი იყოს, ვისაც უსამართლოდ მოექცა მთელი სამყარო. მან დაიწყო თვითობის აბსტრაქტიზებიდან და შედეგად ისეთი კონკრეტული გახდა, რომ უკვე შეუძლებლად ეჩვენება მარადისობა“. „თავის დროზე კიდევ შეიძლებოდა, რომ გადავრჩენილიყავი“ – აი, ყველაზე საშინელი სიტყვები, რომელიც აზრად მოსდის“. დემონური ნება სიბნელეს აფარებს თავს: „ჩაკეტილობას შეიძლება სურდეს გახსნა, მაგრამ იმავდროულად ნაშთსაც იტოვებს, რათა ჩაკეტილობა კვლავ აღორძინდეს. გახსნას შეუძლია გაიმარჯვოს კიდევ, მაგრამ იმწამსვე ჩაკეტილობა ბოლო ძალისხმევას მიმართავს და საკმაოდ მარჯვედ გარდაქმნის გახსნას მისტიფიკაციად, რის შედეგადაც იმარჯვებს კიდევ... საქმე ისაა, სურს თუ არა ადამიანს უღრმესი აზრით შეიცნოს ჭეშმარიტება, სურს თუ არა მთლიანად განიმსჭვალოს მისით, მიიღოს მისი შედეგები, ხომ არ ინახავს სადმე თავშესაფარს, ხომ არ ამჯობინებს მისი შედე-

გებისადმი იუდას კოცნას“.

ნამდვილი ნიშანი დემონური ადამიანისა, რომელიც მიბმულია თავის შემთხვევით თვითობაზე როგორც აბსოლუტურზე, არის ის, რომ მისთვის უკვე აღარაფერია სერიოზული. კირკეგორს მოჰყავს მაკბეტის სიტყვები (თქმული მეფის მკვლელობის შემდეგ): „ამიერიდან ჩემთვის ცხოვრებაში აღარაფერია სერიოზული“. სერიოზულობის წინაპირობა ისაა, რომ ადამიანი მარადიულისკენ ეგზისტირებს. „სერიოზულობა ამ გაგებით თვით პიროვნებას აღნიშნავს. ეს მისი ყველაზე უტყუარი საზომიცაა. ვისაც სურს შეისწავლოს დემონური, უნდა დააკვირდეს, როგორ მიიწვდომება მარადიული ინდივიდში... ადამიანები უარყოფენ მარადიულს ადამიანში, განმარტავენ მარადიულს მხოლოდ და მხოლოდ აბსტრაქტულად, ფანტასმაგორიულად აბამენ დროში და სხვა“. ასეთ შემთხვევებში „მარადისობა არ სურთ გაიაზრონ სერიოზულად, მისი ეშინიათ, შიში კი ათასგვარ ხრიკს მიმართავს. დემონურობაც ზუსტად ეს არის“.

კომენტარები

1. შდრ. ჰეგელი: ის რასაც „კომფორტს“ უწოდებენ, დაუსაზღვრავია და უძირო. სინამდვილეში ესაა სწორედ დისკომფორტის წყარო – რაკილა მეტი კომფორტისაკენ მისწრაფება სულაც არაა უშუალოდ შინაგანი სურვილით განპირობებული; ამისკენ ისინი გიბიძგებენ, ვინც ცდილობენ, სარგებელი ნახონ აქედან.
2. შდრ. ფრაგმენტი ნ. ბერდიაევის წიგნიდან ლეონ ბლუას შესახებ: ლეონ ბლუასთვის ბურჟუას მთელი ეკონომიკა არის თეოლოგია, პირუკუ თეოლოგია. „არასოდეს არც მექსიკურ და არც პაპუასურ კერპს არ მოუთხოვია ასეთი საშინელი მსხვერპლი. თავისი ბუნებით ბურჟუა – სამოთხის გამანადგურებელია. როცა ლამაზ ადგილს შენიშნავს, ოცნებობს, გაკაფოს ხეები, ამოაშროს წყაროები, გაიყვანოს გზები, გამართოს დუქნები და... ამას უწოდებს „საქმის დაწყებას“.
3. შდრ. ჰეგელის ღრმააზროვანი გამონათქვამი: უბედური ცნობიერება საკუთარ თავს პოულობს ყოველთვის ან სურვილით ატანილს, ან მომუშავეს.
4. შდრ: ნ. ბერდიაევი: დრო მარადისობის გარეშე მარადისობისაგან განდგომია; მასთან ერთად კი მარადისობის მომენტიცა და ამიტომაც აქვს აზრი. იხ. ბაჩანა ბრეგვაძე,

დრო და მარადისობა, გვ. 87.

5. ნეტარი ავგუსტინეს პოზიცია არსებითად განსხვავებულია: მსურს შევიცნო ღმერთი და სული. – და მეტი არაფერი? – სრულიად არაფერი.
6. ამ ლაბირინთიდან ლეონ ბლუა ასეთ გამოსავალს გვთავაზობს: უნდა ვილოცოთ. ყოველივე დანარჩენი ამოება და სიბრყვია. უნდა ვილოცოთ, რათა ავიტანოთ ამ ქვეყნის სისაძაგლე. უნდა ვილოცოთ, რათა წმინდა ვიყოთ. უნდა ვილოცოთ, რომ ლოდინი შევძლოთ. არ არსებობს არც სასონარკვეთა, არც შავი ნალველი ადამიანისთვის, რომელიც ბევრს ლოცულობს.
7. შდრ. მათე 10, 39: ვინც ჰპოვებს თავის სულს, დაჰკარგავს მას; და ვინც ჩემი გულისათვის დაჰკარგავს თავის სულს, მოიპოვებს მას.

ქალის იდეალი

დაე, იყოს ქალი ჩუმი. მდუმარებით თვის-ით, ის შეინახავს სიტყვას. დუმილი მისი გამობატავს იმას, რაც უღრმესად დაფარულია მასში. გნამს, შენ დუმილის? მე მწამს! როდესაც კაენი აბელს კლავდა, აბელი დუმდა, მაგრამ აბელის სისხლი ცას შეჰღალადებდა – საშინელი მჭერმეტყველება, რომელიც არ დუმდება! ოჰ, დუმილის ძალავ! განა იმ პრინციის¹ მდუმარება უმნიშვნელო იყო? ბევრი ყვიროდა მაშინ ქვეყნის განთავისუფლებაზე – მხოლოდ ის ერთი დუმდა..

ასევეა ქალიც. როგორც უკვე ნათქვამია, ის არ ლაპარაკობს ეკლესიაში². ის დუმს. ის არც შინ ალაპარაკდება რელიგიაზე, რადგან დუმილს ინახავს. რას უნდა ნიშნავდეს ეს დუმილი? ის დაკავებულია საოჯახო საქმეებით, ცხოვრობს მთლიანად ანმყოში, თითქოს მთელი სულით აქ არის, თვით ყველაზე უმნიშვნელო წვრილმანებშიც კი. ის სიცოცხლით სავსეა, მას სახლში მხიარული განწყობა შემოაქვს, უფრო მეტადაც კი, ვიდრე ბავშვებს, მაგრამ მისი შემყურე, მაინც საკუთარ თავთან საუბრობ, რადგან ის – დუმს! კი მაგრამ, რა იმალება ამ დუმილის უკან? რა იმალება? მოდით, ნუ ვეცდებით ამის გარკვევას, მაგრამ დავფიქრდეთ – ეს დუმილი, ხომ ზუსტად ის

არის, რის საჭიროებასაც ყველაზე მეტად განვიცდით (თუკი, რა თქმა უნდა, ღვთის სიტყვას, კიდევ უნდა გააჩნდეს მცირეოდენი ძალა ადამიანზე). თუ მიმოვიხილავთ თანამედროვე მსოფლიოს მდგომარეობას, იძულებულნი ვიქნებოდით გვეთქვა: ჩვენ, ჩვენი საზოგადოება, ავად ვართ! და, თუ შემეკითხებოდენ, როგორ გგონიათ, რა უნდა გავაკეთოთ, მე ვუპასუხებდი: პირველი, გადაუდებელი რამ, რაც უნდა გავაკეთოთ, ესაა – გამოვათავისუფლოთ დუმილი! ვეცადოთ, მოვიპოვოთ დუმილი, რამეთუ უკვე შეუძლებელი გახდა ღვთის სიტყვის გაგონება. თუ, მისი ძახილის³ გამაძლიერებლების დახმარებით მიწვდენა მოგვიხდა (რათა ადამიანებმა გაიგონონ ამ ცხოვრების სპექტაკლში), ეს ხომ უკვე ღვთის სიტყვა აღარ არის.

ყველა ხმაურმა მოიცვა. ჩვენს დროში ყოველი ღონისძიება, თუნდ უმნიშვნელო, ყოველი შეტყობინება, სრულიად უმნიშვნელოც კი, გათვლილია მხოლოდ და მხოლოდ იმისთვის, რომ ააფორიაქონ გრძნობის ორგანოები, ან წარმოშვან აურზაური მასაში, ბრბოში, პუბლიკაში და ადამიანიც, თითქოს ძილი დაუკარგავსო, ცდილობს აღმოაჩინოს ახალ-ახალი საშუალებები ხმაურის მოსამატებლად, მგრგვინავი სიცარიელის გასავრცელებლად, თან რაც შეიძლება მეტი ფუსფუსით და რაც შეიძლება დიდი მასშტაბებით. ორიენტირთა ასეთი ცვლილება მალე მიაღწევს

მიზანს – შეტყობინებები სრულ უაზრობამდე დაეშვებიან, ხოლო შეტყობინების საშუალებანი მიაღწევენ მაქსიმუმს თავიანთი აჩქარებულნი, ყოვლისმომცველი და ყოვლისნამლეკავი დინებით. რამეთუ, არაფერი ასე არ მიისწრაფის მსოფლიოში და არაფერს მოუპოვებია ასე გავრცელება, როგორც ლაყბობას.

ამიტომაც – ჰქმენ სიჩუმე!

ქალს ხომ შეუძლია უამრავი გზით მოიპოვოს ძალაუფლება – თავისი სილამაზით, თავისი ხიბლით, ბედნიერი ცნობიერებით. თუნდაც, სიღარიბე ხვდეს წილად, ქალს შეუძლია ისე მოაწყოს სახლი, რომ იქ სითბომ და სინათლემ დაისადგუროს. ხოლო თუ მდიდრული ცხოვრება ერგო, მას ინსტინქტური ტაქტიკით შეუძლია, ლამის მიჩქმალოს სიმდიდრე, მაგრამ თუ დაავინყდა სახლში შეეტანა ერთი, ერთადერთი რამ, მას არ ექნება, უმთავრესი! რა არის ეს? დუმილი! დუმილი ხომ იმაში არ მდგომარეობს, რომ უბრალოდ არ ლაპარაკობენ..

მიაქციეთ ყურადღება ამ ყველაფერს მანდილოსანნო! და თუ არ გაითვალისწინებთ, რომ უმთავრესი არის ჰარმონია, რომ აი, აქვეა დუმილი, მაშინ დუმილი არასოდეს შევა სახლებში. გაიხსენეთ მოციქულის სიტყვა და შეძლებთ საკუთარი თავის დანახვას სიტყვის სარკეში. რადგან, ქალი, რომელიც სულ სარკის წინ ტრიალებს პატივმოყვარე ხდება, ხოლო პატივმოყვარეობის მემშვეობით ყბედი. ასევე,

ქალი, რომელიც თავს მხოლოდ დროის სარკეში ხედავს, მყვირალა და ხმაურიანია. და მხოლოდ ისეთი ქალი, რომელიც საკუთარ თავს სიტყვის სარკეში ჭვრეტს, ხდება მდუმარე. თუ ის, მჭერმეტყველი გახდა, ეს ნიშნავს, რომ ის შეიძლება კარგი მეხსიერების მქონეა, მაგრამ ვინც ყოველივე ამით მდუმარე გახდა, მხოლოდ ისაა სრულიად სანდო. თავადაც ხომ იცი: ვისაც უყვარდება, მასში ენამზეობა ილვიძებს, თუმცა, რამდენად საიმედოა, სიყვარულის შენახვა მდუმარებაში.

კომენტარები

1. იგულისხმება, პრინცი ვილჰელმ ორანელი.
2. 1 კორ. 14:34
3. შდრ. მაისტერ ეკჰარტი: „ჩვენს დუმილში ღმერთის ძახილი ისმის“.

იუან მეი (XVIII ს.)

მორჩილი ოცნებობს ვეფხვზე

ერთმა ბუდისტმა ბერმა, რომელიც უტაიშანის მთებში ცხოვრობდა, მორჩილად სამი წლის ბიჭი აიყვანა.

უტაიშანის მთა მეტად მაღალია, ხოლო ბერი და ბიჭი ყველაზე მაღალ მწვერვალზე ცხოვრობდნენ, მთელი გულით სრულყოფილებას ესწრაფოდნენ და ქვემოთ ერთხელაც არ ჩამოსულან.

ათი წლის შემდეგ, როდესაც ისინი ბარში ჩამოვიდნენ, მორჩილმა პირველად დაინახა ჯორები, ცხენები, მამლები, ძაღლები. ამიტომაც, ბერი ყველაფერს უხსნიდა: აი, ეს – ჯორია, მისით მინდვრის მოხვნა შეიძლება; ეს ცხენია – მისით მისვლა-მოსვლა შეიძლება; ეს კი – ძაღლია, ის სახლს დარაჯობს. მორჩილი პასუხად თავს უქნევდა.

მალე მათ გვერდით, ახალგაზრდა გოგონამ ჩაიარა.

– და ეს რა არის? – იკითხა მორჩილმა.

ბერმა, რადგანაც არ სურდა, რომ მორჩილს ამგვარ არსებებზე ეფიქრა, სერიოზული სახით უპასუხა:

– ეს ვეფხვია, ყველას ჭამს, ვინც მიეკარება, ერთ პატარა ძვალსაც კი არ ტოვებს. საღ-

ამოს, როცა ისინი შინ დაბრუნდნენ, ბერმა
ჰკითხა:

– რაო, მოგეწონა რაიმე არსება, იქ, ქვე-
მოთ?

– არა! – უპასუხა მორჩილმა, – მხოლოდ
ის ვეფხვი, ადმინანებს რომ ჭამს, ძალიან მომე-
წონა. არაფრით გონებიდან არ ამომდის...

პუ სუნ-ლინი

დაოსი ცზიუი იაო-ჟუ

ცზიუი იაო-ჟუ ცხოვრობდა ცინჩუეოში. ცოლის სიკვდილის შემდეგ, მან მიატოვა სახლი და გაემგზავრა.

გავიდა რამდენიმე წელი და ის გამოჩნდა დაოსურად შემოსილი. თან სალოცავ ქილოფს ატარებდა.

მომდევნო დილას წასვლა დააპირა. ნათესავებმა სამოსი და კვერთხი ძალით დაატოვებინეს. ცზიუიმ თქვა, რომ სახეტილოდ მიდიოდა და სოფლის ბოლომდე იარა. გავიდა ველად და აი, მისი სამოსი და ნივთები ნარნარად გამოფრინდნენ სახლიდან, მის კვალდაკვალ.

სარჩევი

სიმინდის მარცვლებით შემოსაზღვრული ქვეყანა	3
მინიატურები	33
ხორხე ლუის ბორხესი „შოთა რუსთაველი, ვეფხისტყაოსანი“	42
აზრები	48

ესე

ხორხე ლუი ბორხესი – პორტრეტი სარკის ნამსხვრევებში	55
--	----

თარგმანები

კ. იასპერსი. რეფერატი კირკეგორზე	83
ს. კირკეგორი. ქალის იდეალი	96
იუან მეი. მორჩილი ოცნებობს ვეფხვზე... ..	100
პუ სუნ-ლინი. დაოსი ცხიუი იაო-ჟუ	102

დავით შერგელაშვილი

სიმინდის მარტველებით
შემთსაზღვრული
ქვეყანა

რაოდენობა 200 ცალი